

Taiteilijuus monialaisissa ympäristöissä

- kysely kulttuurihyvinvointialalla ja työelämän organisaatioissa toimiville

Kyselyn ja raportin koostanut työryhmä: erityisasiantuntija Paula Karhunen, läänintaiteilija Krista Petäjäjärvi (kysely), taideasiantuntija Isto Turpeinen

Sisällys

Kyselyn tavoite ja kohde	3
Kyselyn tulokset	3
Vastaajien taustatiedot	3
Vastaajien sukupuoli	4
Vastaajien asuinmaakunta	4
Vastaajien ikä	5
Vastaajien taiteenala	5
Ammattinimike, jota käytät	7
Ammatillinen toiminta monialaisissa ympäristöissä	7
Millä toimialoilla toimit ammatillisesti?	8
Toimintamuoto/työmarkkina-asema	8
Toimintamuotosi	9
Mihin toimintasi pääasiassa suuntautuu?	10
Rooli ja suuntautuminen	11
Millaisessa roolissa toimit TOO-alalla tai kulttuurihyvinvoinnin parissa	11
Käytätkö toiminnassasi menetelmiä tai toimintamalleja, jotka ovat nimettävissä?	12
Työllistävyys ja liikevaihto	13
Yhteisösi työllistävä vaikutus kahden edeltävän vuoden aikana (2019–20)	13
Työllistettyjen lukumäärä (arvio)	14
Kuinka suuren osan toimeentulostasi olet saanut kahden edeltävän vuoden ajan TOO- toiminnan tai kulttuurihyvinvoinnin kautta?	14
Jos toimit toiminimen/yrityksen tai yhdistyksen kautta, kerro yhteisön nimi ja perustamisvuosi?	15
Asiakkaat ja yhteistyökumppanit	15
Asiakkuuksien määrä	15
Missä päin Suomea asiakkaasi sijaitsevat?	15
Kansainväliset asiakkaat ja verkostot	16
Millä toimialalla asiakkaasi toimivat?	16

Kuinka pitkä keskimäärin on yksi toimeksiantosi ajallisesti?	17
Rahoitus/tuki.....	17
Oletko hakenut TOO-toimintaan/kulttuurihyvinvointitoimintaan julkista tai yksityistä rahoitusta kahden edeltävän vuoden (2019 - 20) aikana?	17
Toiminnan esteet ja kannustimet.....	18
Mikä on mielestäsi merkittävin este toimintasi laajentumiselle TOO-alalla tai kulttuurihyvinvoinnin parissa?	18
Millaisia täydennyskoulutuksen tarpeita mielestäsi TOO-alalla ja kulttuurihyvinvoinnin alalla on?	19
Mikä mielestäsi parantaisi tilannetta ja vähentäisi toiminnan esteitä?	20
Muita ajatuksiasi taiteilijoiden työskentelyedellytyksien kehittämiseksi näillä toimialoilla.	21
Palautetta kyselystä ja/tai terveisiä Taikelle.	21
Johtopäätökset ja jatkotoimet	21
Mitä kysely kertoo TOO ja kulttuurihyvinvointikentästä?	21
Mitä jatkossa?	22
Liite: avovastaukset	23
Mikä mielestäsi parantaisi tilannetta ja vähentäisi toiminnan esteitä?	23
Muita ajatuksiasi taiteilijoiden työskentelyedellytyksien kehittämiseksi näillä toimialoilla.	31
Palautetta kyselystä ja/tai terveisiä Taikelle.	38

Kyselyn tavoite ja kohde

Ajatus ns. TOO-toimijoita¹ kartoittavasta kyselystä syntyi keväällä 2021 läänintaiteilija Krista Petäjäjärven aloitteesta. Tavoitteena oli kartoittaa alaa, sen laajuutta, toimintatapoja sekä toiminnan esteitä ja kehittämistarpeita. Tavoitteena oli myös luoda kysely, jota voitaisiin jatkossa säännöllisin väliajoin toistaa ja siten seurata alan kehittymistä sekä luoda tiettyjä seurantamittareita.

Kyselyä jaettiin syyskuussa 2021 TOO-toimijoiden Facebook-ryhmän uutiskirjeen kautta (noin 700 henkilöä). Lisäksi kyselyä jaettiin Taikusydämen uutiskirjeessä, jolla on 1 100 tilaajaa ja se jaettiin myös Taikusydämen Facebook-sivulla, jota seuraa 2 039 henkilöä. Tavoitettua henkilömäärää on vaikea arvioida, sillä FB-ryhmissä ja uutiskirjeiden tilaajissa saattaa olla päällekkäisyyksiä, eikä uutiskirjeen tilaaminen välttämättä merkitse erityisen aktiivista toimijuutta alalla. Vastausastetta ei siten voida tästä kyselystä laskea. Ennakkokäsitys kentän koosta ja vastaajien määrästä oli noin 60–100 vastaajaa ja näin ollen kyselyn tulosta voidaan pitää kattavana, sillä vastauksia saatiin kaikkiaan 122 henkilöltä.

Kyselyn tulokset

Vastaajien taustatiedot

Anonyymissä kyselyssä haluttiin kartoittaa joitakin vastaajien taustatietoja kentän hahmottamiseksi. Näitä tietoja olivat sukupuoli, asuinpaikka, ikä, taiteenala ja koulutus.

Suuri enemmistö (78 %) vastaajista on naisia. Pääkaupunkiseudulla asuvia heistä oli vain 28 %, mikä on huomattavasti alhaisempi osuus kuin esimerkiksi Taiken hakijakunnassa². Myös maakuntajakauma poikkeaa jossain määrin Taiken kontekstissa totutusta. Uudenmaan osuus on vain runsas kolmannes³ ja Pohjois-Savo⁴ nousee yllättäen kolmanneksi suurimmaksi ohi Pirkanmaan. Vastaajien ikä vaihteli 26 vuodesta 68 vuoteen⁵ ja heidän keski-ikänsä oli 46 vuotta. Yli puolet vastaajista oli 45 vuotta täyttäneitä ja alle 35-vuotiaita oli alle kymmenesosa⁶.

---

¹ TOO-toimijoilla ("taiteilija osana organisaatiota") tarkoitetaan henkilöitä/yhteisöjä, jotka tuovat ammatillisen taiteellisen osaamisensa muun kuin varsinaisen taidealan käyttöön. TOO-toimijat voivat työskennellä esimerkiksi yritysmaailmassa, koulutusosalalla ja sote-sektorilla, tavoitteenaan kehittää työelämän organisaatioita.

² Vertailuja tehdään tässä Taiken hakijakuntaan, sillä ajantasaista tietoa koko taiteilijakunnasta ei ole.

³ Taiken hakijoista Uudenmaan osuus on noin puolet.

⁴ Pohjois-Savossa Kuopion konservatorion Voimala on työllistänyt taiteilijoita jo pitkään kulttuurihyvinvoinnin kokonaisuuksiin ja toiminta on vakiintunutta. Myös muualla Suomessa taiteilijan ansaintamahdollisuuksia on lisännyt huomattavasti mm. Sipilän kärkihankkeen aikana tehty vakiinnuttamistyö. Toimijat ovat tulleet tietoisiksi työmahdollisuuksista ja verkostoituneet myös.

⁵ Kuusi vastaajaa ei kertonut ikäänsä.

⁶ Vertailun vuoksi: Taiken hakijoiden keski-ikä on 44 v. ja alle 35-vuotiaiden osuus vajaa viidennes.

Vastaajia pyydettiin nimeämään suoritetut tutkintonsa (oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja). Yhtä lukuun ottamatta kaikki vastaajat ilmoittivat vähintään yhden suoritetun tutkinnon. Vastaajista runsas kolmannes (43 henkilöä) mainitsi useamman kuin yhden tutkinnon. Toisen asteen ammatillisen tutkinnon mainitsi ainoana tutkintona vain kuusi vastaajaa. Alempi ammattikorkeakoulututkinto oli 43 prosentilla ja ylempi yliopistotutkinto 46 prosentilla.

Eniten vastaajissa oli kuvataiteen tai näyttämötaiteen alalla toimivia.⁷ Vaihtoehdon ”muu taiteenala” oli valinnut myös melko suuri osuus (30 %) - suurin yksittäinen ryhmä heistä mainitsi yhteisötaiteen tai soveltavan taiteen (11 vastaajaa).

Vastaajien sukupuoli

	Osuus
Nainen	78 %
Mies	14 %
Muu	2 %
En halua sanoa	6 %
	100 %
<i>N</i>	122

Vastaajien asuinmaakunta

<i>Maakunta</i>	Osuus
Uusimaa	36 %
Varsinais-Suomi	8 %
Pohjois-Savo	7 %
Pirkanmaa	7 %
Etelä-Pohjanmaa	6 %
Pohjois-Pohjanmaa	6 %
Lappi	5 %
Etelä-Savo	4 %
Etelä-Karjala	3 %
Kanta-Häme	3 %
Keski-Pohjanmaa	2 %
Keski-Suomi	2 %
Kymenlaakso	2 %

⁷ Oli mahdollista valita useita aloja, joten valinnat eivät ole toisensa poissulkevia.

Pohjois-Karjala	2 %
Satakunta	2 %
Päijät-Häme	2 %
Ulkomaat	1 %
	100 %
<i>N</i>	122

Vastaajien ikä

<i>Ikä</i>	osuus
alle 35	7 %
35–44	41 %
45-	52 %
	100 %
<i>N</i>	116

Vastaajien taiteenala

	Osuus
Kuvataide	42 %
Näyttämötaide	37 %
Muu taiteenala, mikä?	30 %
Tanssitaide	20 %
Musiikki	17 %
Valokuvataide	15 %
Mediataide	13 %
Kirjallisuus	11 %
Elokuvataide	7 %
Muotoilu	7 %
Sirkustaide	4 %
Sarjakuva- ja kuvitustaide	3 %
Taidejournalismi/kritiikki	2 %
Arkkitehtuuri	2 %

Muu taiteenala, mikä?

- Draamavalmennus
- Esittävä taide

- Esitystaide
- Kulttuurihyvinvointi
- Kunnan kulttuuripalvelut
- Käsityötaide
- Lasinpuhallus
- Live art/performanssi
- Monitaide
- Muu-taide
- Outsider-taide
- Performanssi
- Sanataide
- Soveltava taide
- Soveltava teatteri
- tuottaja/välittäjä
- Valotaide
- Yhteisötaide
- Ympäristötaide
- Äänitaide

Vastaajista viidennes (26 henkilöä) ilmoitti toimivansa (myös) muulla kuin taidealalla. Tähän annettiin seuraavia vastauksia:

- Hanketyö, jossa luovuus työkaluna
- Hyvinvointipalvelu
- Journalismi, mielenterveys
- Kehittämiskoordinaattori Sote ala
- Konepajateollisuus
- Koulutus, luovuus, työelämätaidot ja taidelähtöiset menetelmät
- Kuvataidekasvatus
- Matalan kynnyksen luovat menetelmät
- Monialaisesti yhteistyössä monien taiteen alojen kanssa
- Museot, sote, kuvailutulkkaus
- Nuorisola, projektihallinto
- Nuorten syrjäytymisen ehkäisy
- Opetus kuva- ja kädentaidoissa
- Opetusala, media- ja luovat alat
- Ruoka- ja matkailu
- Sosiaali-, kasvatus-, organisaatioiden kehittäminen
- Sosiaaliala / kulttuurihyvinvointi
- Soveltava taide
- Tapahtumatuotanto
- Työelämäkehittäjä
- Yhteisötaide

Ammattinimike, jota käytät

Kaikkiaan vastaajat mainitsivat noin 70 erilaista ammattinimikettä. Parhaimmillaan yhdellä vastaajalla oli yhdeksän ammattinimikettä. Alla olevasta sanapilvestä käyvät ilmi yleisimmät mainitut⁸.

-kuvataiteilija alojen ammbkuvataiteilija ammatillinen ammattilainen asiantuntija av-tuottaja draamacoach esiintyjä esiintymisvalmentaja esitystaiteilija fasilitaattori fasilitoija graafinen hankepääällikkö hybriditaiteilija ilmaisun johtaja kehittäjä kirjoittaja koomikko koordinaattori **kouluttaja** kulttuurihyvinvoinnin kulttuurikoordinaattori kulttuurituottaja kuvataideopettaja **kuvataiteilija** käsikirjoittaja liiketoiminnan luovien mediakasvattaja menetelmien muotoilija muusikko näyttelijä **ohjaaja** opettaja oppimisen pedagogi projektipääällikkö projektityöntekijä psykodraamaohjaaja ryhmän sosionomi suunnittelija säveltäjä taidekasvattaja taidekonsultti taidepedagogi taiteellinen taiteen **taiteilija** taitelija-kehittäjä tanssija tanssija-koreografi tanssinopettaja tanssitaiteilija tapahtumatuottaja **teatteri-ilmaisun** teatteriohjaaja teatteriohjaaja teatteripedagogi tekijä tiedottaja toiminnallinen toiminnanjohtaja tuotantoassistentti **tuottaja** työnohjaaja työyhteisöpedagogi työyhteisövalmentaja **valmentaja** valokuvaaja valokuvataiteilija virkamies visuaalinen värikyöpohjaaja yhteisömuusikko **yhteisötaiteilija** yrittäjä

Ammatillinen toiminta monialaisissa ympäristöissä

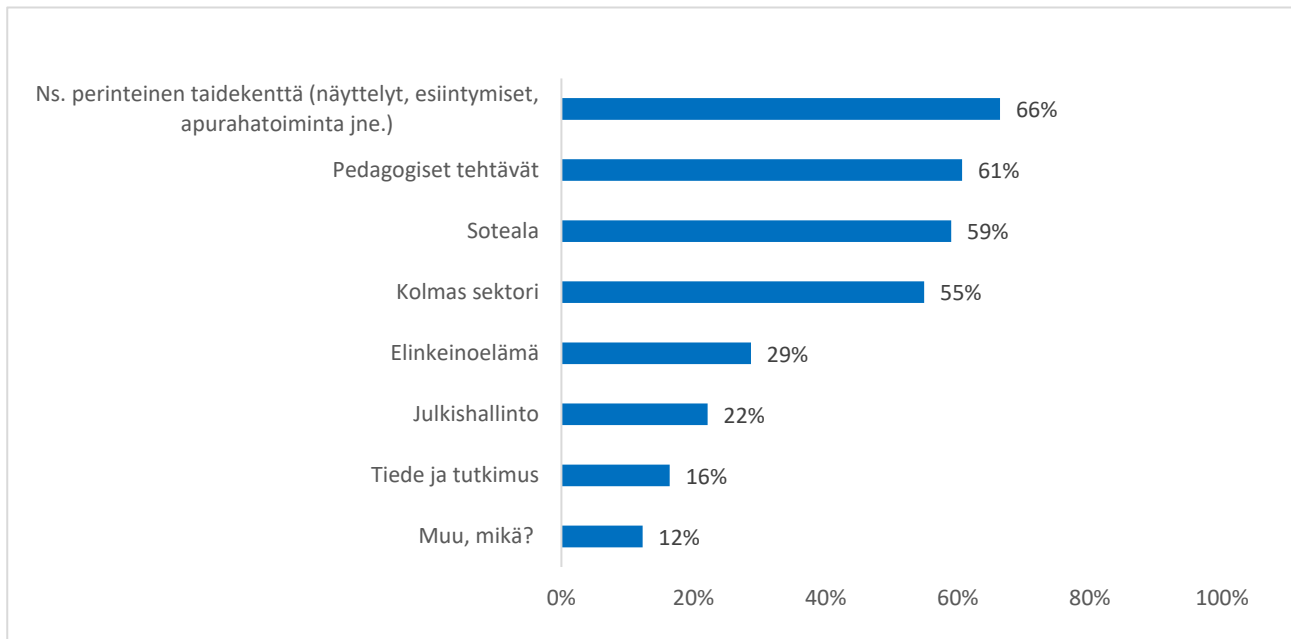
Vastaajista 85 prosenttia toimi useammalla kuin yhdellä toimialalla. Eniten mainintoja saivat ns. perinteinen taideala ja pedagogiset tehtävät.

---

⁸ "Ohjaaja" viittaa useimmiten teatteri-ilmaisun ohjaajaan tai vastaavaan.

Millä toimialoilla toimit ammatillisesti?

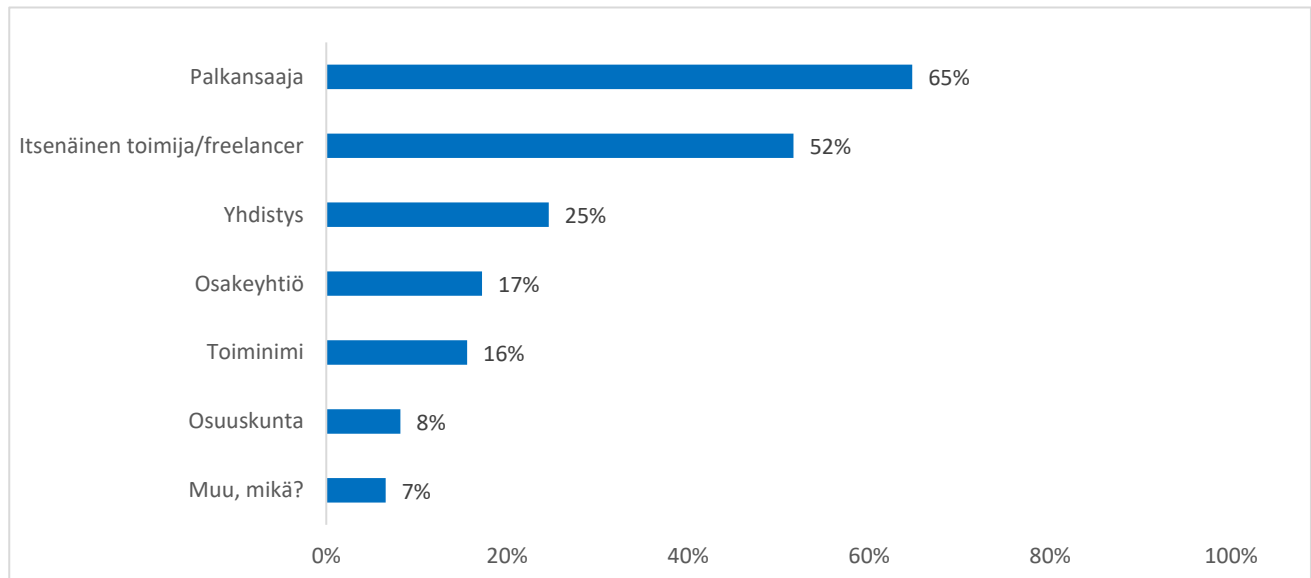
Oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja. Muu, mikä? Vastauksia mm. taidematkailu ja järjestötyö.

Toimintamuoto/työmarkkina-asema

Runsas puolet vastaajista oli sellaisia, jotka toimivat työmarkkinoilla useammassa kuin yhdessä toimintamuodossa eli samaan aikaan palkansaajana, freelancerina ja mahdollisesti yrittäjänä tai yhdistyksessä. Vastaajien enemmistö (65 %) toimi (ainakin osittain) palkansaajana. Seuraavaksi eniten mainintoja sai freelancerina toimiminen. Toiminimien ja osakeyhtiöiden osuus oli alle viidennes ja osuuskuntien alle kymmenesosa vastaajista.

Kaiken kaikkiaan yritysmuodossa (joko kokonaan tai osa-aikaisena, ml. osuuskunnat) toimi 47 vastaajaa (39 %).

Toimintamuotosi

Oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

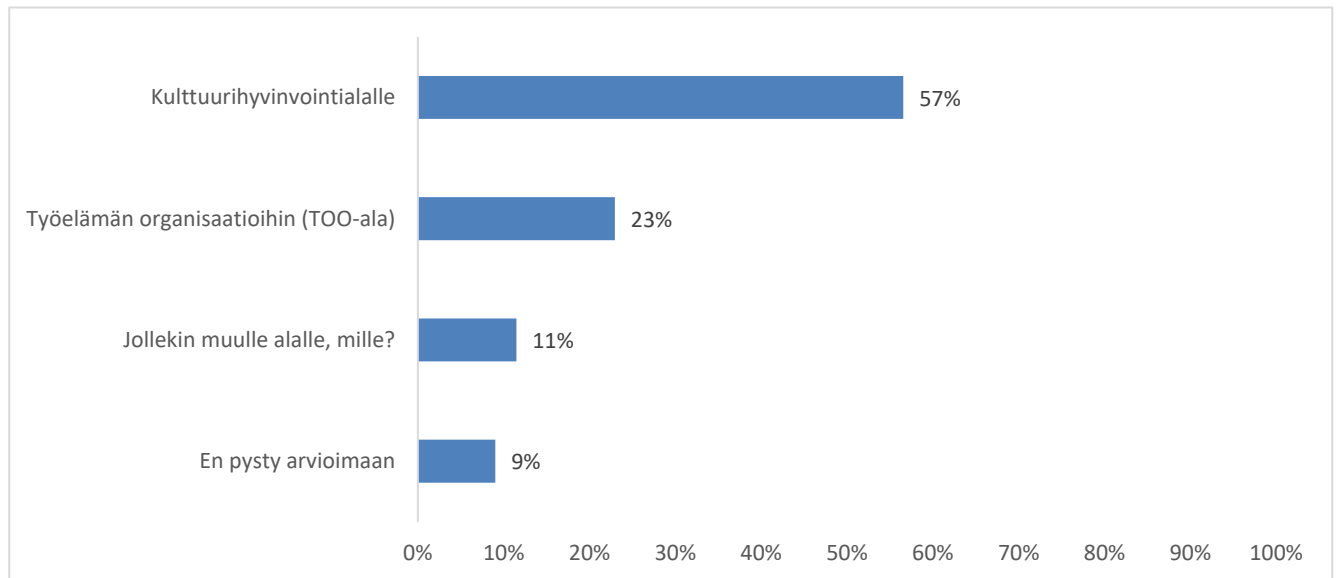
Muu, mikä?

- Apurahataiteilija
- Harrastelija
- Kevytyrittäjä
- Kunta
- Luottamustehtävä
- Työryhmä
- Tällä hetkellä hankkeessa määräaikaisena palkansaajana

Enemmistö vastaajista (57 %) toimii pääasiassa kulttuurihyvinvointialalla. Työelämän organisaatioissa toimivia oli vastaajissa vajaa neljännes.

Vastauksia jouduttiin luokittelemaan uudelleen, sillä kaikki vastaajat eivät tunnistaaneet kulttuurihyvinvointialaa terminä, mutta se kävi ilmi heidän avovastaustensa sisällöstä. Myös ns. TOO-ala oli joillekin vastaajille vieras.

Mihin toimintasi pääasiassa suuntautuu?

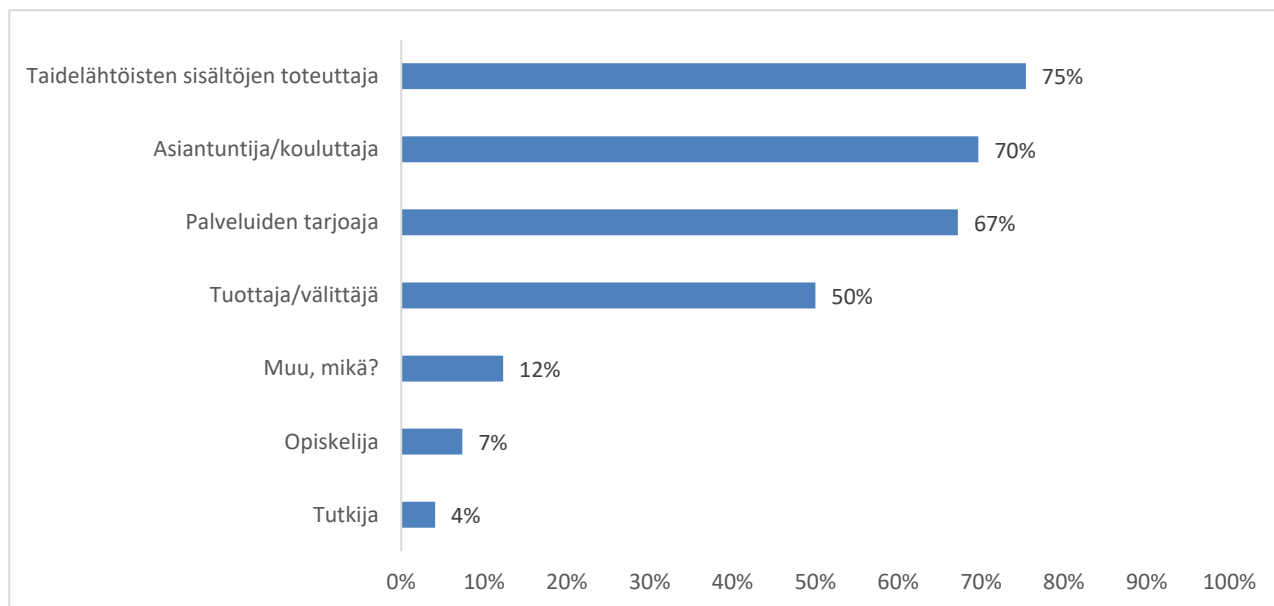
Jollekin muulle alalle, mille?

- 3 sektori
- Ehkä TOO ala. En osaa tämän perusteella arvioida. Organisaatioihin, sekä julkishallinto että elinkeinoelämä
- Erityisryhmien avustaja
- Kummallekin ylläolevalle
- Lastenkulttuuri + TOO
- Luovan lukemisen tuki
- Luovien alojen työttömille työnhakijoille
- Melkein kaikille aloille
- Opetustoimi
- Rakennusala
- Taidemuseoala
- Taiteen perusopetus, Vapaa sivistystyö
- Yhdistystoiminta

Rooli ja suuntautuminen

Suurin osa vastaajista toimii taidelähtöisten sisältöjen tuottajana ja/tai asiantuntijana.

Millaisessa roolissa toimit TOO-alalla tai kulttuurihyvinvoinnin parissa

Oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

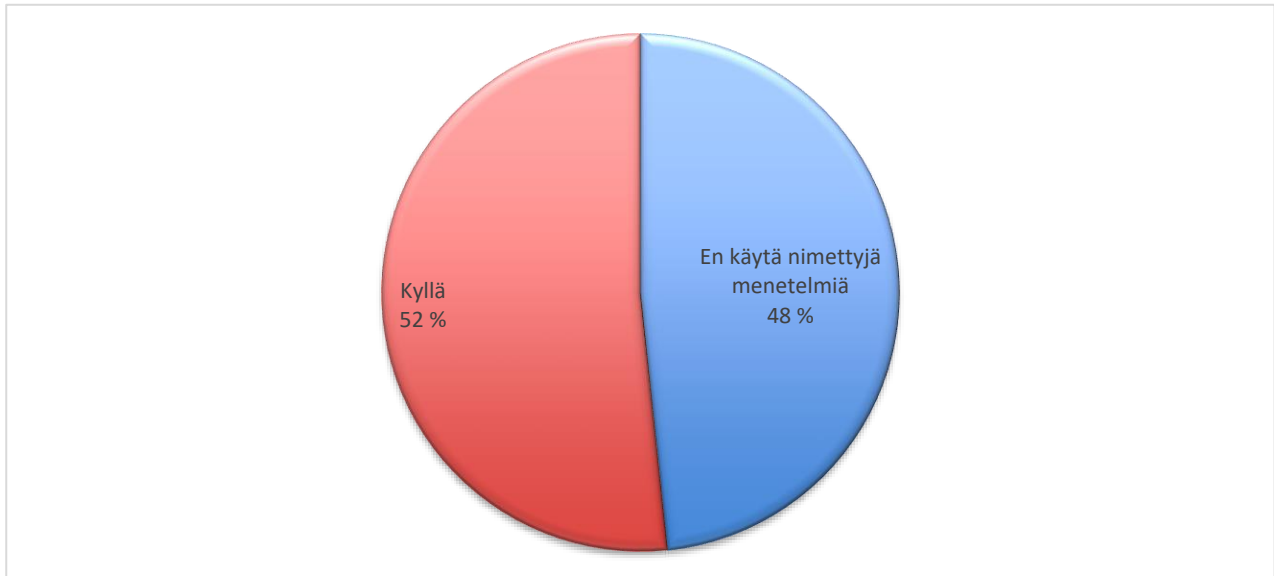
Muu, mikä?

- Innovaattori
- Johtaja
- Opettajana
- Opiskelijoiden työhönvalmentaja
- Palvelun tilaaja
- Promoottori
- Taidekasvattaja
- Taiteilija
- Taiteilija
- Taiteilija, esiintyjä, juontaja
- Tieteen ja taiteen tutkimusyhteistyön käynnistäjä, vaikuttavuustyön tekijä.
- TOO-palveluiden ostaja
- Yrittäjä

Vastaajista noin puolet ilmoitti käyttävänsä jotakin tiettyä, nimettyä menetelmää/toimintamallia ja noin puolet kertoi, ettei sellaista käytä. Nimetyistä menetelmistä käy kuitenkin ilmi, ettei kysymys ollut riittävän selvästi muotoiltu ja osa oli kertonut pikemminkin työmenetelmistään kuin mallisuojaajaa tai patentointia edellyttävästä menetelmästä.

Alle kymmenesosa vastaajista oli hankkinut menetelmälleen mallisuojaajan.

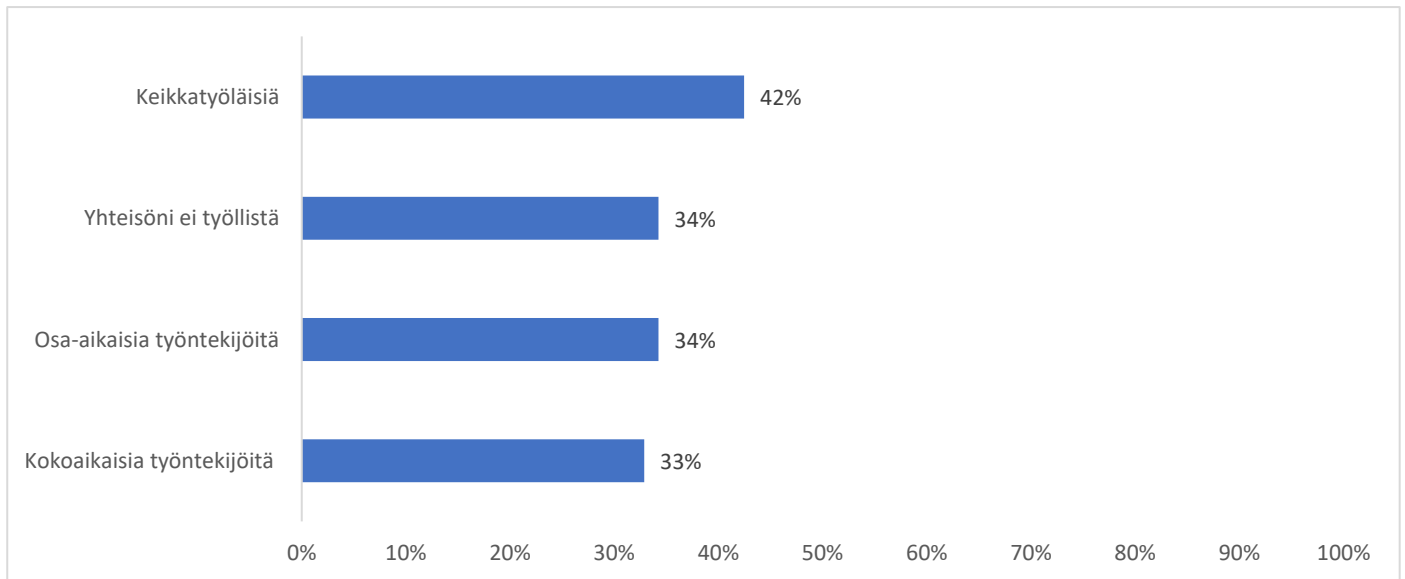
Käytätkö toiminnassasi menetelmiä tai toimintamalleja, jotka ovat nimettävissä?

Työllistävyys ja liikevaihto

Yrityksen/yhdistyksen työllistävyteen vastanneita oli kaikkiaan 73 henkilöä. Suurin osa vastaajista toimi palkkatyöntekijänä joten he eivät työllistä muita henkilöitä. Yrityksen tai yhdistyksen kautta toimivista vastaajista suurin osuus työllisti keikkatyöläisiä, kolmannes työllisti kokoaikaisia työntekijöitä, kolmannes osa-aikaisia ja niin ikään kolmannes ilmoitti, ettei työllistä lainkaan.

Yhteisösi työllistävä vaikutus kahden edeltävän vuoden aikana (2019–20)

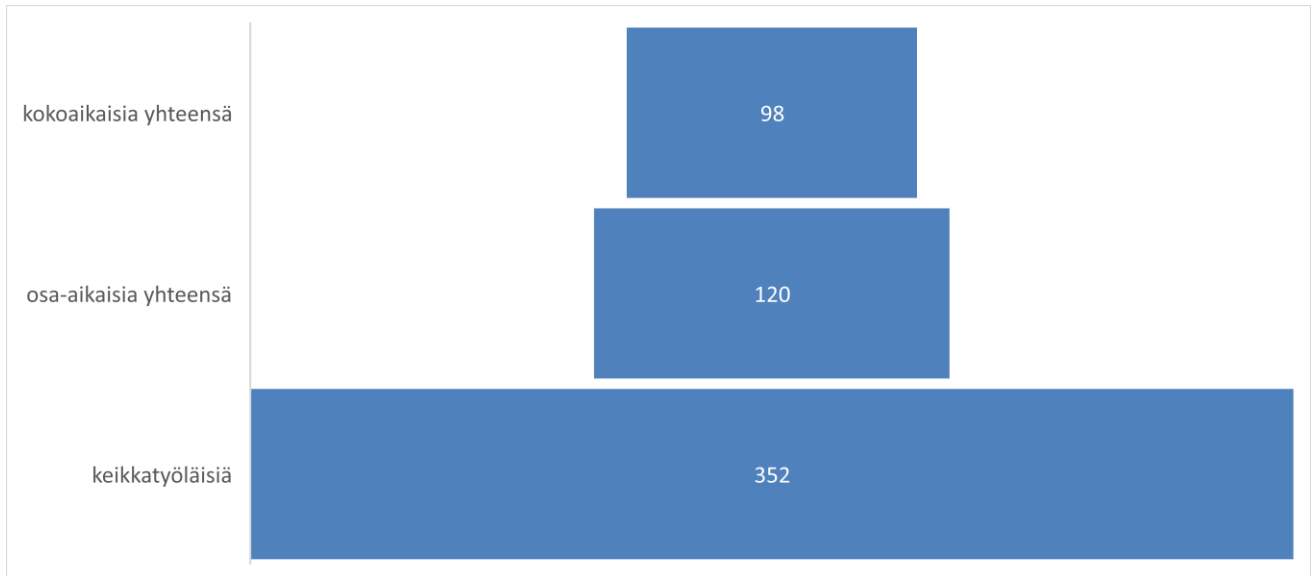

Niistä, jotka työllistivät kokoaikaisia työntekijöitä, suurin osa ilmoitti työllistävänsä yhden (itsensä). Suurin kokoaikaisten työllistettyjen lukumäärä oli 40.

Osa-aikaisia työllistävät mainitsivat useimmin työllistävänsä kaksi henkilöä. Enimmillään osa-aikaisia työllistettiin ”kymmeniä”, kuten eräs vastaaja ilmoitti.

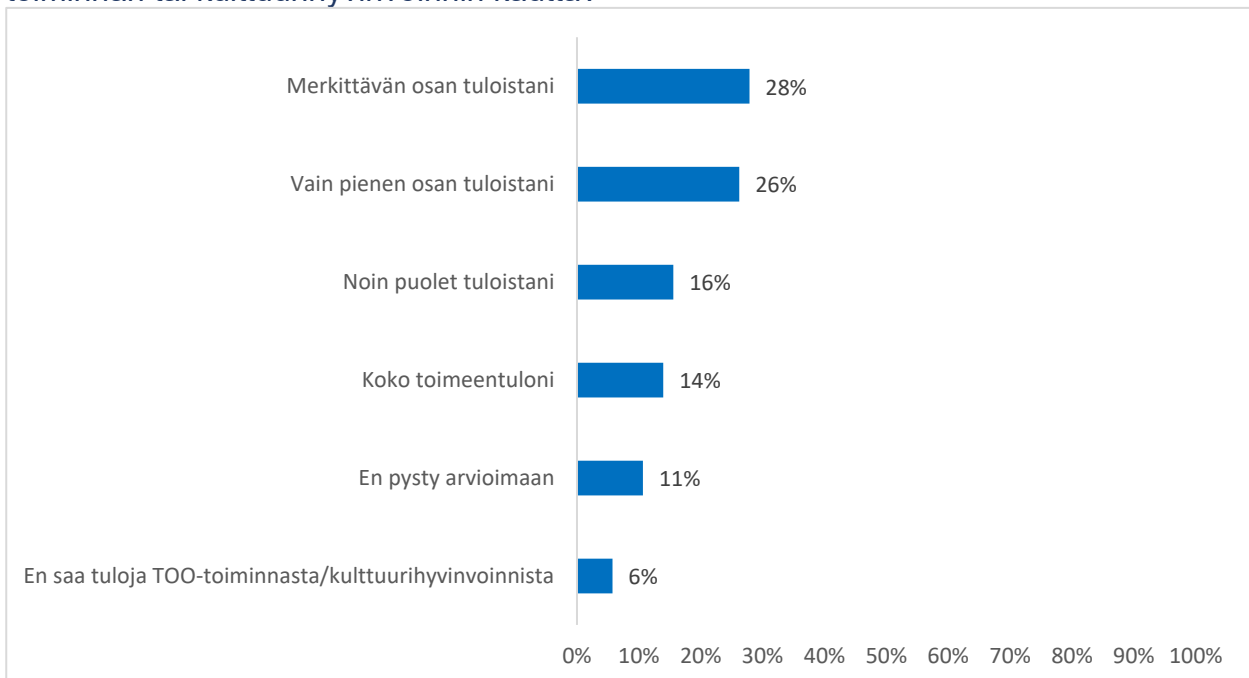
Keikkatyöläisten määrää kysyttäessä ymmärrettävästi muutama vastaaja oli ilmoittanut karkean arvion (esim. 10–20). Näiden osalta laskennallinen lukumäärä valittiin keskivaiheilta. Suurin osa oli kuitenkin pystynyt antamaan täsmällisen luvun. Keikkatyöläisiä työllistettiin pienimmillään yksi ja enimmillään 75.

Työllistettyjen lukumäärä (arvio)

Liikevaihtoa koskevaan kysymykseen oli vastannut vain 26 vastaajaa, joten tulokset jätetään tarkemmin käsittelemättä. Niiden osalta, jotka olivat kyselyyn vastanneet, liikevaihto vaihteli 12 000 eurosta yli 100 000 euroon.

Kuinka suuren osan toimeentulostasi olet saanut kahden edeltävän vuoden ajan TOO-toiminnan tai kulttuurihyvinvoinnin kautta?

Jos toimit toiminimen/yrityksen tai yhdistyksen kautta, kerro yhteisön nimi ja perustamisvuosi?

Kyselyllä haluttiin kartoittaa alan aktiivisia yhteisöjä ja siksi kysyttiin nimeä ja perustamisvuotta. Tähän kysymykseen vastasi 70 vastaajaa. Vanhin yhteisö oli perustettu 1980-luvun lopulla ja nuorimmat viime vuonna.

Asiakkaat ja yhteistyökumppanit

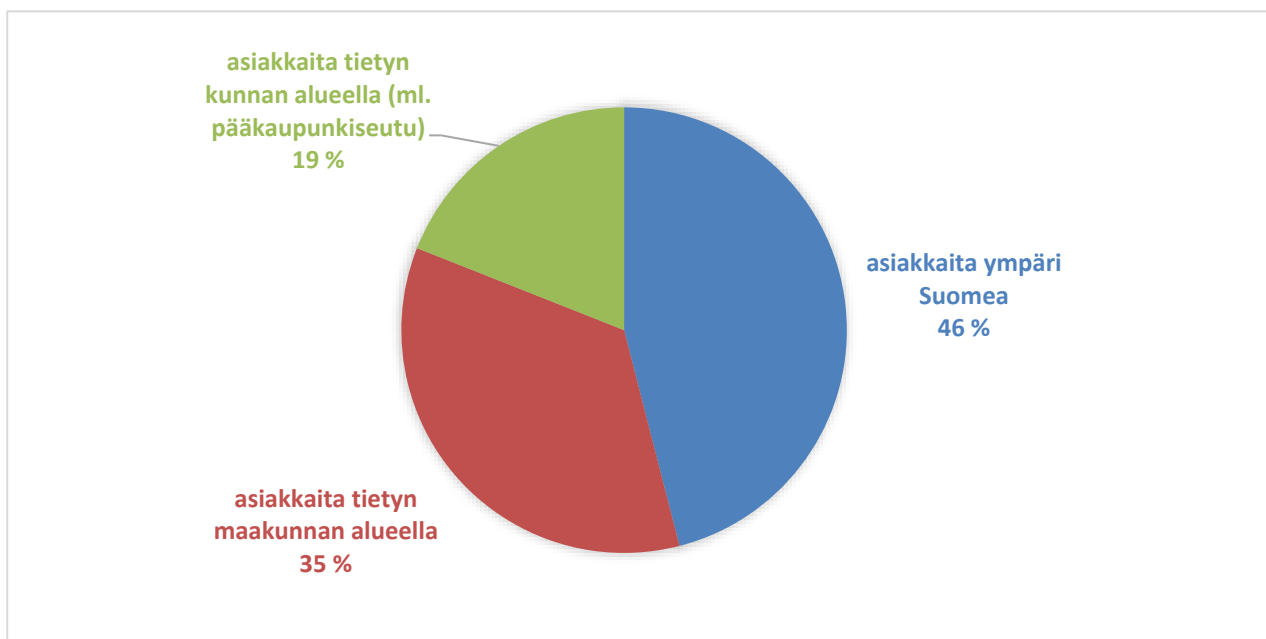
Asiakkuuksien määrä

Vastaajien oli selvästi vaikea arvioida asiakkuuksiensa määrää. Osa pystyi antamaan lukumääriä, osa ilmoitti ”muutama”, ”kymmeniä”, ”vaikea vastata”, ”työskentelen apurahalla”. Osa oli ymmärtänyt myös asiakkuuden rahoittajaksi.

Asiakkuuksien määrä vaihteli yhdestä asiakkaasta lähes pariin sataan. Keskimäärin asiakkaita oli 17.

Asiakkaiden sijaintipaikkakuntaa koskevaan kysymykseen vastasi kaikkiaan 105 vastaajaa. Heidän vastauksensa luokiteltiin sen mukaan, kohdentuivatko ne yhteen kuntaa (pääkaupunkiseutu omanaan), tietyn maakunnan alueelle vai valtakunnallisesti ympäri Suomea.

Missä päin Suomea asiakkaasi sijaitsevat?

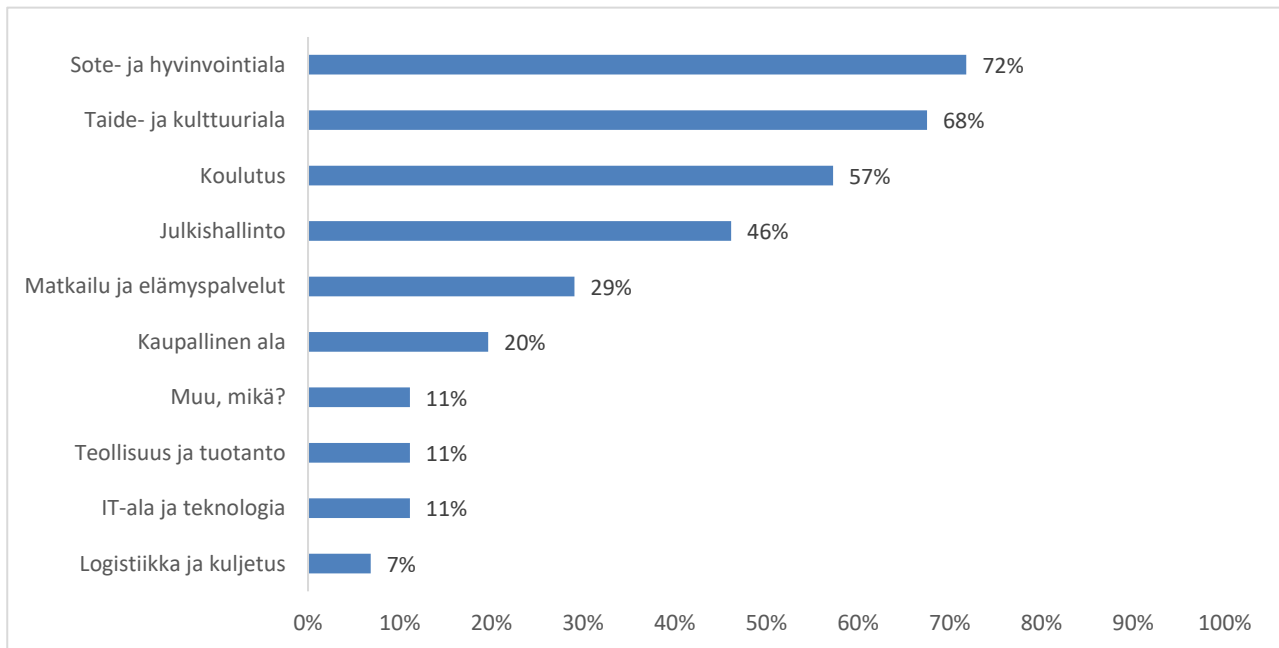

Kansainväliset asiakkaat ja verkostot

Vastaajilta tiedusteltiin, onko heillä kansainvälisiä yhteyksiä asiakkaiden, kumppanien tai verkostojen muodossa. Kaikkiaan 55 vastaajaa (45 %) mainitsi jonkun näistä. Varsinaisia kansainvälisiä asiakkaita mainitsi vain yhdeksän vastaajaa. Näitä oli eri puolilla maailmaa.

Asiakkaiden toimialaa koskevaan kysymykseen vastasi 117 vastaajaa. Heistä enemmistöllä (82 %) oli asiakkaita useilta eri toimialoilta. Suurimmaksi osaksi asiakkaat olivat sote/hyvinvointialalta ja taide- ja kulttuurialalta. Vähiten asiakkaita oli logistiikan ja kuljetuksen alalta.

Millä toimialalla asiakkaasi toimivat?

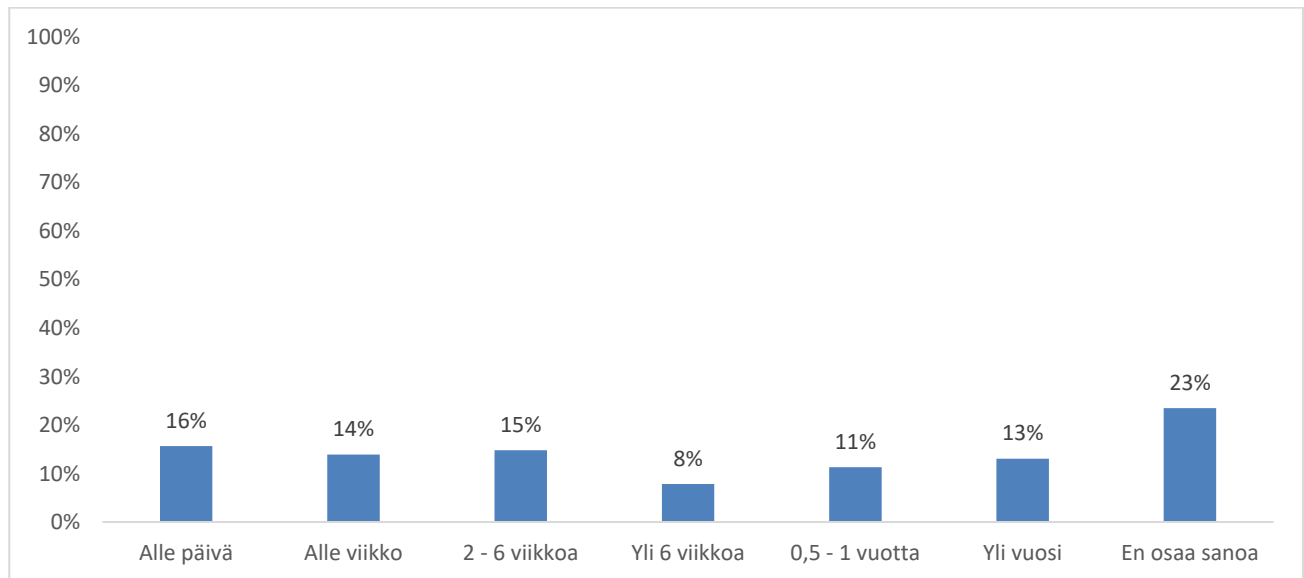
Oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

Muu, mikä?

- Kaikilta aloilta
- Kaikki kansalaiset
- Nuorisola
- Opetusala
- Ovat sosiaali ja terveys palveluiden käyttäjiä
- Rakentaminen
- Rikosseuraamusala
- Tutkimus, yksityinen sektori, tila- ja rakennusala
- Yhdistykset ja hankkeet
- Yhteistyökumppaneita ovat mm Helsingin kaupunki (mielenterveyspuoli), mielenterveysalan yhdistykset, Tampereen kaupunki (nuorisopuoli)
- Yksityishenkilöt

Kuinka pitkä keskimäärin on yksi toimeksiantosi ajallisesti?

Kysymykseen vastasi 115 vastaajaa. Suurin osuus heistä (23 %) ei osannut arvioida toimeksiannon kestoa. Muilla vastaukset jakautuivat tasaisesti alle päivän asiakkuuksista yli vuoden kestäviin.

Rahoitus/tuki

Oletko hakenut TOO-toimintaan/kulttuurihyvinvointitoimintaan julkista tai yksityistä rahoitusta kahden edeltävän vuoden (2019 - 20) aikana?

Kaikkiaan hieman yli puolet (67 vastaajaa) oli hakenut julkista tai yksityistä tukea. Heistä 36 oli hakenut tukea yhteisönä ja 19 vastaajaa yksityishenkilönä. Vastaajista 12 oli hakenut tukea molemmissa ominaisuuksissa.

Kaikkiaan 55 vastaajaa oli saanut tukea joko yksin, työryhmässä tai yhteisön kautta. Taiken mainitsi tuen antajana 15 vastaajaa.

Toiminnan esteet ja kannustimet

Mikä on mielestäsi merkittävin este toimintasi laajentumiselle TOO-alalla tai kulttuurihyvinvoinnin parissa?

Oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

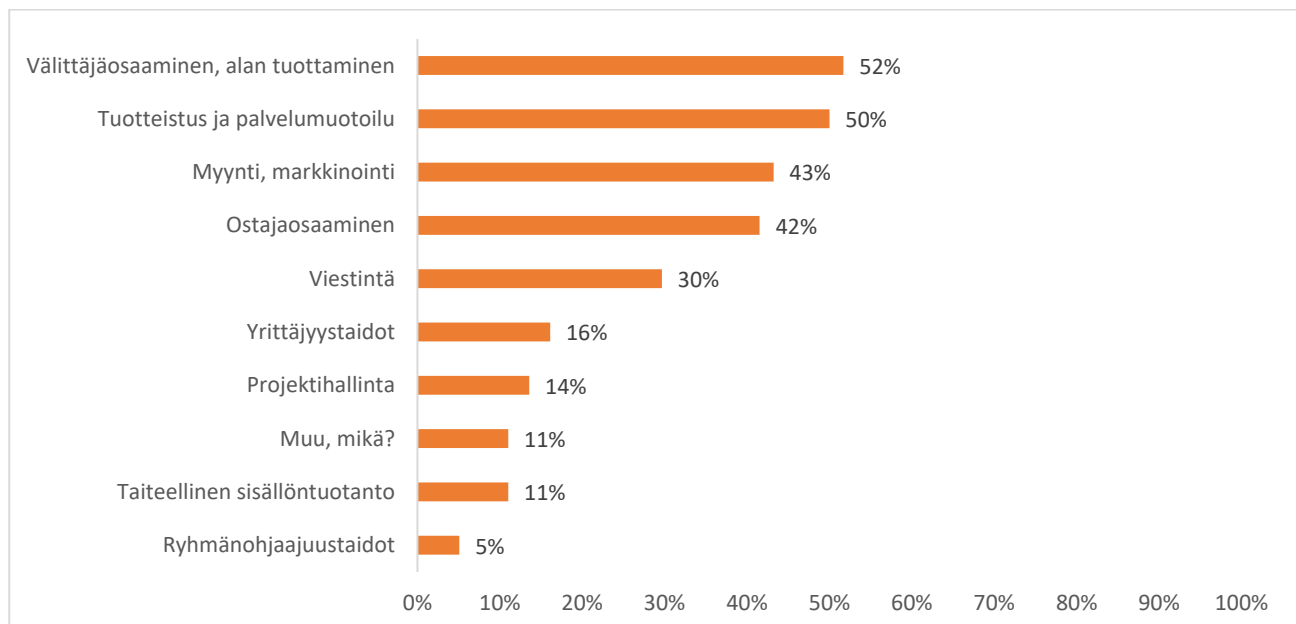
Muu, mikä?

- Ajanpuute
- Alan rakenteellinen kehittymättömyys, se ei asemoitu suhteessa muihin sektoreihin. Osaaminen ei myöskään vastaa aina tarpeisiin, et siis saa sitä mitä tilaat.
- Ammattilaisten palveluihin ei ole varaa/ei haluta maksaa/teetetään opiskelijaharjoittelijoilla ym. työllistetyillä ja apurahoilla.
- Asenteet ja raha; usein on totuttu halpoihin (eli esim. apurahoilla rahoitettuihin) taidepalveluihin ja toisaalta osa yhä pitää esim. kuvia "vain" kuvina. Tarvitaan tietoisuuden lisäämistä, kulttuurista muutosta ja sinnikästä markkinointia ja koko alalla kunnollista hinnoittelukulttuuria.
- Hallinnonalojen välisen vuorovaikutuksen puute ja organisaation liian pieni työresurssi.
- Heikko myynti- ja markkinointiosaaminen, verkostoituminen kasvukeskusten ulkopuolella.
- Huono palkkaus/alimitoitettut budjetit.
- Kuntien budjettien pienuus.
- Mediatoiminta (luova kirjoittaminen, kuvaaminen, podcastit yms.) ovat väliinputoajia journalismin ja taiteen välissä. Rahoituskenttää on tutkittu, mutta hirveästi toiminnalle ei löydy rahoitusinstrumentteja. Oma asemani kentällä on "taiteen ulkopuolella", ei ole taiteilijajärjestöä, johon hakea. Olen ollut "yhteisömediatuottaja" n 10 vuotta, muu ry:hyn olen hakenut jäsenyyttä, mutta en sitä silloin saanut. Olen toimijana alalla melko yksinäinen, nyt olen onneksi löytänyt organisaation, jossa voin työtä toteuttaa.
- Muut projektit vievät aikaa, en haluaisikaan tehdä vain kulttuurihyvinvointia.
- Olen ammatillisesti kiinnostuneempi kehittämään muuta osaamistani ja osa-alueita tällä hetkellä.

- Oman rahoituksen vähäisyys.
- Ostajien tietämys ja huonot resurssit. Taidetta ei nähdä palveluna.
- Perusrahoituksen ja resurssien, jotka mahdollistaisivat jatkuvaluonteisen ja suunnitelmallisen työn, puute.
- PK-ostajan puolelta heikot raharesurssit, tätä ei priorisoida.
- Pohja, jolla palvelun tarjoaja ja ostaja voivat toimia: työnvälityspohja/ ilmoitustaulu.
- Profiloituneet ratkaisut, jotka vastaavat kaupallisten yritysten tarpeisiin, vaikuttavuuden mittaaminen.
- Pysyvien yhteistyörakenteiden puute.
- Rahoitus.
- Rajoitukset.
- Sitoutuminen muuhun työhön.
- Sotokeskeisyys, sotealalla arvostetaan vain soteammattilaisuutta, vaikka samalla pitäisi pystyä olemaan taiteilija ja paljon muuta.
- Toimintaa ei saada osaksi rakenteita.
- Totuttu saamaan taiteilijat ilmaiseksi/ omarahoituksellaan.
- Tuottajatyötä ei tunnusteta/tunnisteta esimerkiksi Taikessa, jota pitäisi tukea enemmän, jotta toiminta voisi kehittyä,
- Työtä ei nähdä tarpeeksi tärkeänä esimerkiksi kunnissa, jotta haettaisiin esim. hankerahoituksia kulttuurin ja sotepuolen yhteiseen työhön.
- Välttävä oma tunnettuus.

Millaisia täydennyskoulutuksen tarpeita mielestäsi TOO-alalla ja kulttuurihyvinvoinnin alalla on?

Vastaajia pyydettiin valitsemaan kolme merkittävintä täydennyskoulutustarvetta.

Muu, mikä?

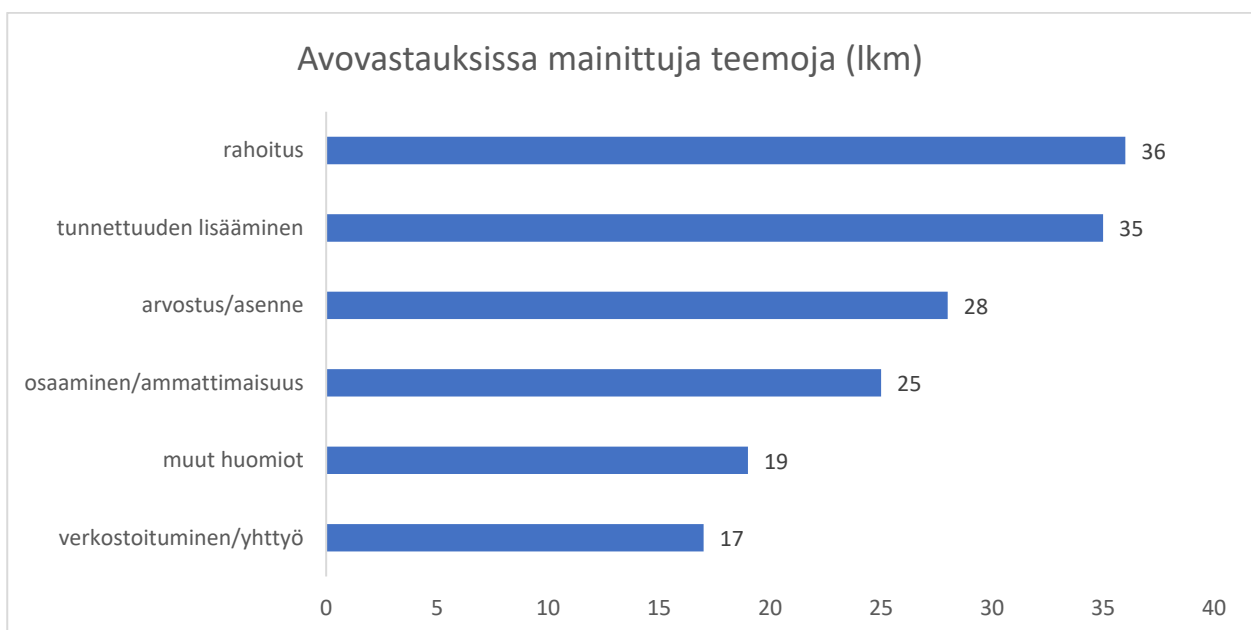
- Organisaation kehittäminen.
- Videon teko ym. erityistaitoja.
- Eri alojen välinen yhteistyö.

- Yhteistyöhalukkuus sote-puolelta.
- Koska osaltani alaa ei aiemmin ole ollut "olemassa" olen joutunut/päässyt sitä tutkimaan/kehittämään sitä aika alkutekijöistä. Siksi akateemisia malleja uupuu ja teinkin oman graduni alaa kehittääkseni.
- Hinnoittelu, joka osa tuotteistamista. Itsetunnon kohotusta, mikä monimutkainen asia tietty.
- Elinkeinoalan kielen puhuminen, viestin yksinkertaistaminen.
- Sote-yhteistyökumppanin koulutus yhteistyöhön.
- tieto kulttuurin hyvinvointivaikutuksista hoidon kokonaiskustannuksiin ja laatuun on ohutta, koska on vain mutu-tuntuma eikä kuntatoimijoilla perusteltuja velvoitteita.
- Kontaktit ja yhdyspinnat eri toimijoiden välillä.
- Esim. kuntien päättäjiä pitäisi kouluttaa, jotta tietäisivät mikä vaikutus kulttuurihyvinvoinnilla on.
- Erilaisten kohderyhmien ymmärtämistä lisäävät koulutukset.
- Rakenteiden ja hallinnonalojen ymmärtäminen.

Mikä mielestäsi parantaisi tilannetta ja vähentäisi toiminnan esteitä?

Avokysymykseen vastasi kaikkiaan 106 vastaajaa. He nostivat vastauksissaan esille muun muassa rahoitukseen, asenteisiin ja TOO-alan/kulttuurihyvinvointialan tunnettuuteen liittyviä näkemyksiä. Vastaajien vastaukset on ryhmitelty alla olevan kuvion mukaisesti. Kaikki avovastaukset löytyvät liitteestä.

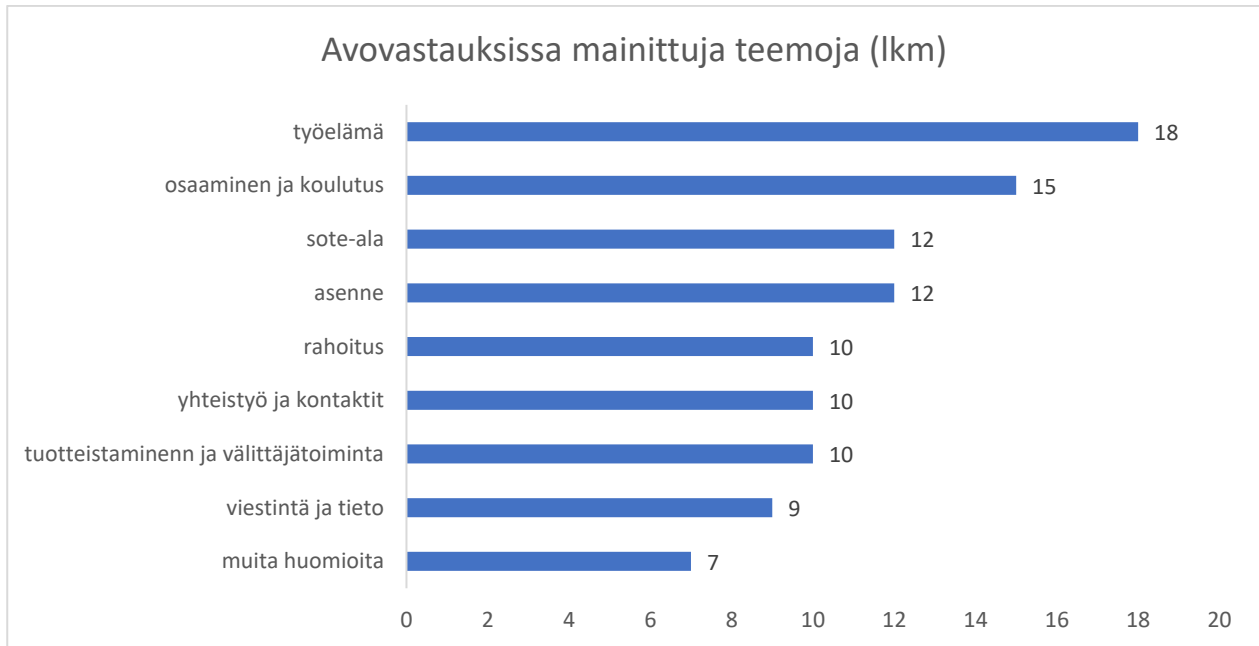
Rahoitusta kommentoitiin vastauksissa useimmiten. Tämä ei liittynyt pelkästään rahoituksen lisäämisen tarpeeseen vaan myös rahoitusrakenteisiin. Vastaajat näkivät usein esteenä myös sen, että alaa ei tunneta riittävästi tai että sitä kohtaan on vääränlaisia asenteita. Myös osaamisen ja ammattimaisen toiminnan kehittäminen parantaisi vastaajien näkemyksen mukaan nykyistä tilannetta. Osaamisella vastaajat viittasivat niin ostajaosaamiseen, välittäjäosaamiseen kuin ylipäänsä ammattimaisten toimintatapojen kehittämiseen.

Muita ajatuksiasi taiteilijoiden työskentelyedellytyksien kehittämiseksi näillä toimialoilla.

Avokysymykseen vastasi kaikkiaan 78 henkilöä. He nostivat esiin muun muassa ylipäänsä työelämään liittyviä valmiuksia, kuten yrittäjävalmiuksia tai palkkatyömahdollisuuksien luomisen tärkeyttä. Niin ikään osaamiseen ja koulutukseen liittyviä kehittämistarpeita tuotiin esille.

Sotesektorin toimintaan viitattiin myös useissa vastauksissa. Kaikki avovastaukset luettavissa liitteessä.

Palautetta kyselystä ja/tai terveisiä Taikelle.

Palautetta kyselystä ja muita terveisiä Taikelle antoi kaikkiaan 57 vastaajaa. Heistä enemmistö (35) kiitti joko kyselystä, TOO-verkoston toiminnasta tai Taiken toiminnasta ylipäänsä. Kritiikkiä esitettiin (9 vastaajaa) muun muassa epäselvistä kysymyksistä. Osa vastaajista (13 henkilöä) teki ehdotuksia tai otti kantaa Taiken toimintaan. Kaikki avovastaukset liitteessä.

Johtopäätökset ja jatkotoimet

Käsillä oleva raportti on ensimmäinen kysely, jossa kartoitetaan taiteilijuutta monialaisissa ympäristöissä ja/tai kulttuurihyvinvoinnin parissa. Kyselyn taustalla oli tarve saada tietoa kentän laajuudesta ja toiminnan kohdentumisesta. Niin ikään tavoitteena oli luoda pohja jatkossa toteutettaville seurantakyselyille.

Mitä kysely kertoo TOO ja kulttuurihyvinvointikentästä?

Kyselyn perusteella ei voida vetää suoraviivaisia johtopäätöksiä TOO-alalla ja kulttuurihyvinvoinnin parissa toimivien lukumäärästä. Arviona tämän kyselyn pohjalta voidaan kuitenkin sanoa, ettei kyseinen kenttä ole (toistaiseksi) kovin laaja lukumääräisesti mutta toisaalta se näyttäisi olevan

maantieteellisesti yllättävän kattava. Vastauksista kävi ilmi, että toiminta on laaja-alaisesti ja se rajoittuu harvemmin vain yhteen kuntaan/kaupunkiin. Pääkaupunkiseudun osuus tämän joukon toiminta-alueena on harvinaisempi kuin vaikkapa Taiken hakijakunnalla.

Kartoitetuilla TOO/kulttuurihyvinvointialalla toimivat työskentelevät yleisimmin joko ns. perinteisellä taidekentällä sekä koulutuksen ja sote-alan parissa. Heistä suuri osa toimii palkansaajina ja yrittäjien (toiminimien) osuus oli melko vähäinen. Yrittäjämudossa toimivat eivät juurikaan työllistä vakinaisesti muita kuin itsensä, mutta sen sijaan keikkatyöläisiä oli kuluneen kahden vuoden aikana työllistetty satoja.

Vastaajien toiminta suuntautuu pääasiassa (57 %) kulttuurihyvinvointialalle.

Toiminnan esteinä mainittiin lähes yhtä usein heikko ostajaosaaminen, alan heikko tunnettuus sekä puutteet markkinoinnissa. Näiden jälkeen useimmin mainittu oli yleinen asenneilmapiiri. Vastaajien mielestä tilannetta parantaisivat juuri tunnettuuteen ja asenteisiin vaikuttavat asiat sekä rahoituksen lisääminen ja/tai rahoituksen rakenteiden kehittäminen.

Mitä jatkossa?

Kyselyn yhtenä tavoitteena oli luoda väline TOO/kulttuurihyvinvoinnin tulevalle seurannalle. Kyselyn toistamisella säännöllisesti voidaan saada tietoa sekä kentän koon, koostumuksen ja toimintatapojen kehityksestä. Taiken näkökulmasta tällainen tieto on tärkeää oman toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi. Yleisemmin tietoa tarvitaan kentän tarpeiden hahmottamiseksi ja kulttuuripoliittisten toimenpiteiden arvioimiseksi.

Nyt koottujen vastausten perusteella saadaan alustavaa tietoa toimialasta ja avovastauksista myös tärkeitä näkemyksiä ja/tai ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Nämä ovat hyviä välineitä Taiken toiminnalle, muun muassa kulttuurihyvinvointipalveluille. Saatujen vastausten ja palautteen perusteella saadaan tietoa esimerkiksi palvelun kohdentamista ajatellen. Kyselystä saatua palautetta tullaan hyödyntämään tulevina vuosina kun seurantakysely/t toteutetaan. Tavoitteena on uusia kysely pääpiirteissään parin vuoden kuluttua.

Liite: avovastaukset

Mikä mielestäsi parantaisi tilannetta ja vähentäisi toiminnan esteitä?

- Verkostoituminen liike-elämän organisaatioiden edustajien kanssa, ostajaosaamisen lisääminen, puhelimeen tarttuminen ja uusasiakashankinta
- Välittäjätoiminnan kehittäminen ja sen tukeminen.
- Resurssointi siihen, että tutkittu tieto pääsisi siirtymään käytäntöön sanoista teoiksi esim tehokkaalla työnvälityspalvelulla.
- Tunnetuksi tekeminen, ammattimaisuuden korostaminen
- Alan tunnettuuden lisääminen yksityisten organisaatioiden päättäjien keskuudessa
- Yhteistä kieltä tulisi kehittää ostajan ja myyjän kesken. Näkyvyyttä lisää.
- Lajien kirjo ja villi toimijakenttä syö itse itseään, joku ”ajaa ohi aina halvemalla ” ja rapauttaa tervettä kilpailua.
- Alan toimijoiden tiiviimpi yhteistyö, vertaistoiminta ja yhteiset koulutukset
- Kokeilukulttuurin arvostamisen lisääntyminen Suomessa, myös terveydenhoitoalalla. Taide voi lievittää psykososiaalista ahdistusta, jota on esim. sairaalassa pitkään hoidossa olevilla.
- Isojen organisaatioiden ja kunnallisten toimijoiden roolitus niin, että vastuu alan ja todistetusti vaikuttavan toiminnan kehittyminen ei jää yksittäisten taiteilijoiden tai aktiivien varaan.
- Kuntien budjettiin sotealalle kulttuurityöhön rahoitus.
- Taiteilijoiden osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Yleisesti alan arvostuksen lisääminen.
- Organisaation ja sisältöjen kehittämisen osaaminen, asiakkaan tarpeiden tunnistus, fasilitointitaidot.
- -Taidealan arvostamisen kasvattaminen ns. normaalina työnä
-Taidealan ihmisten "julkinen" ulostulo oman työnsä hedelmistä
-Yrity maailman ymmärryksen kasvattaminen siinä, miten taidealan ammattilaisien luovuutta hyödyntää yritystoiminnassa
- Joutuu aika lailla pioneerina toimimaan. Ostajat haluavat lokeroita ja oli haastavaa valita verottajan kannaltakin sopivaa toimialaa. Nyt on kyllä kaiken maailman viini + maalaus -kursseja, jossa hyvinvointia ja taidetta raapaistaan, mutta ei osata suhtautua siihen, että jeps meille tulee ihan alan ammattilaiset vetämään taide- ja käsityökursseja ja he ovat myös taitavia ryhmänohjaajia ja keskustelun fasilitaattoreita ja näillä metodeilla saadaan kaksi kärpystä yhdellä iskulla. Taklataan sekä elämys että ihan kehityspuoli. Olemme outoa välimaastoa.

Periaatteessa ajatus kiinnostaa, mutta pyydetään siltikin vaan taidekurssia tai asiapitoista puheenvuoroa. Kumpikin kehittää organisaatiota todella vähän ja unohtuu jo seuraavana päivänä.

Kuitenkin yritykset, jotka ovat testanneet ihan taidevetoisia kehityskursseja tiimeille, sanovat sen olleen monta kertaa tehokkaampi ja mukavampi tapa kuin kehitysprosessilla vedetyt. Haasteena myös vähäinen tutkimus. Olisi hyvä olla ihan faktaa asioista. Nyt toivotaan, että saadaan uuden yrityksen jalkaa oven väliin ja asiakkaiden referensseillä luotua uskottavuutta. Olemme harkinneet myös markkinoinnin suuntaamista [ulkomaille]. Siellä tällaiset ei ole niin marginaalissa ja otetaan helpommin vastaan.

- Monipuolisemmat tukimuodot.
- Win win ajattelun lisääminen.
- Taiteilijan asiantuntijuuden tunnettuuden vahvistaminen. Yleinen suhtautuminen taiteilijan työn arvostamiseen paranisi, jos taiteen yhteiskunnallinen arvo nousisi. Taiteilijapalkka. Pitemmät hankerahoituksen jaksot, tarkempi loppuraportti tuloksista.
- Yritys-caset ja selkeä tuotteistus, joka vastaa yritysten tunnistettuihin kehitystarpeisiin. TOO-toiminnan erityisluonteen täsmentäminen verrattuna muuhun konsulttitoimintaan - mitä erityistä lisäarvoa TOO tuo verrattuna muihin kehitystoimintaa harjoittaviin toimijoihin.
- Kulttuuribudjetti prosenttiin (läpi eri alojen: sote, yritystoiminta, koulutus ja sivistys jne).
- Enemmän yhteistyötä toimijoiden välillä. Reilumpi apurahojen jakoperuste. Yhteinen palveluverkosto.
- Selkeä välittäjätoiminta/tuottaja --> helpottaa merkittävästi yhteistyötä!
- Malli missä toimijat voisivat helposti löytää toisensa. Rahoitus, joka mahdollistaisi taiteilijan työskentelyn laitosten sisällä yhtenä työntekijänä.
- Osuuskunta/yhdistys ja sen tuottamat keskitetyt palvelut
- Taiteilijan työn arvostuksen parantaminen myös hoitoyhteisöissä. (Usein käy niin, että taiteilijaa pyydetään "opastamaan" hoitajia ja jakamaan osaamistaan, jotta hoitajat voisivat jatkaa samaa työtä ja taiteilijan työsuhde päättyy siihen).
- Suomessa ei ole yhteisömediatoimintaa juurikaan ja sen rahoitus ei ole turvattua. Euroopassa on vakiintuneita rahoitusmalleja alalle. Koska alaa "ei ole", perustuu se hankkeille ja toiminnoille, jotka alkavat ja loppuvat rahoitusten mukana. Tiedän, että näitä vastauksia lukiessa joudutaan pohtimaan, uppoaako yhteisömedia kulttuurisen hyvinvointityön kentälle ja voi olla, että sielläkin tehdään rajaus, että journalismipohjainen toiminta ei kuulu kentälle.
- Tilannetta parantaisi kunnallisten työehtosopimusten ammattinimikkeiden päivittäminen. Taidekasvattajat, yhteisötaiteilijat mukaan ammattinimikkeisiin ja tätä kautta kulttuurityön arvostus lisääntyisi. Toimintamallien juurruttaminen ja mallintaminen myös tärkeää.

- Tiedotus ja matalan kynnyksen uutisointi. Esimerkiksi paikallislehti haastattelut. Itse järjestän nyt saadun apurahan turvin pienyrittäjille vapaan esityksen ----, jonka päälle kerron mahdollisuuksista työpajoihin ja niiden sisällöistä ja käytettävyydestä. Näin tulen vastaan tyhy kustannuksissa alle 10 henkilön työpaikkoja.
- Faktatietoa päättäjien suuntaan lisää, jotta rahoitus saadaan kuntoon.
- Asennemuutokset
- "Muun maailman" ymmärryksen lisääntyminen taiteen vaikutuksista ja taidetoiminnan mahdollisuuksista. Taiteilijoiden ymmärryksen lisääntyminen muiden alojen organisaatioiden toiminnasta. :) Isojen organisaatioiden ja rahoitusten kanssa työskennellessä pitää pystyä toimimaan rakenteissa, toimittamaan tarvittavat paperit sovituissa aikatauluissa, jne.
- Sotealan päättäjien suuntaan yhteistyö, keskustelu ym. Siitä, että moniammatillisuus, taiteen ammattilaisten ja soteammattilaisten yhteistyö antaa paljon enemmän esim. vammaistyössä, kun pelkkien sote ammattilaisten keskinäinen työskentely. Pitäisi saada päättäjille käsitys moniammatillisuuden merkityksestä ja mahdollisuuksista.
- Siiloajattelun purkaminen, taiteilijan työn arvostus.
- Asenneilmapiirin koheneminen. Taiteen arvostuksen paraneminen. Ostajien maksuhalut. Taiteen mahdollisuuksien ymmärtäminen laajemmin. Laadukas toiminta (ei askartelupaskartelulle).
- Alan tunnettavuuden lisääntyminen ja välittäjä osaaminen sekä sertifiointi tai muu vaikuttavuusmalli kun kyseessä on hyvinvointiin tai terveyteen liittyvä työ.
- Arvostuksen lisääminen lastenkulttuuriin ja muihin toimintoihin, jonne taiteilijoita toivotaan lisää työllistyvän.
Taiteilijoiden itsetunnon ja omanarvontunnon nostaminen, sekä tietoisuuden lisääminen jo koulutustilanteisiin monialaisuudesta ja sen tärkeydestä.
Tiedon lisääminen myös muille aloille siitä, mitä taiteilijan työ on. Se voi näyttäytyä epämääräisenä hillumisena ja ympäröivinä vastauksina. Pitää muistaa, että muilla aloilla ei esim. ole kehittynyt samanlaista keskeneräisyyden- sekä paineensietokykyä, kuin taiteilijoilla.
- Esim. yrityspalveluissa meihin suhtauduttiin kummeksuen. Ohjeita saatiin mutta eo juuri kannustusta.
- Toiminnan esteenä on myös sote-puolen jäykkyys ja rahoituksen puute
- Tunnettuus. Asioiden saama julkisuus ilman turhan monitulkintaisia selitteitä. Esimerkkejä tarvitaan yms.
- Kulttuurihyvinvointimenetelmien hyödyntäminen sote-alalla kaatuu useimmiten resurssien puutteeseen. Myös asenneilmapiirissä on kehitettävää: joko alaa ei tunneta tai uuteen/muutokseen suhtaudutaan empien/kielteisesti.

- Rahoituksen selvä lisääminen, voimallinen koulutus sotepuolelle, jolta puuttuu kokonaan ostajaosaaminen. Lisää kulttuurituottajia sotesektorille.
- Suunnitelmallinen, monialainen kehittämistyö
- Yhteisten toimintamallien kehittäminen, hyvien käytäntöjen jakaminen, Eettisten toimintatapojen yhtenäistäminen sekä markkinointi.
Rahoituksen järkevöittäminen. Rahoituksen sirpaleisuus uhkaa toiminnan jatkuvuutta ja kehittämistä edelleen.
- Puuttuu hankekytkyt, kansalliset lobbausohjelmat. Kiinnostunut tutkimuskenttä ei maksa taiteilijalle kuin vertaiselle jne. Aina eri säännöt ja odotukset Too-toimijalle.
- Kulttuurihyvinvointia ja toiminnan perusteita/tutkittuja hyötyjä pitää tehdä tunnetuksi valtakunnan, alueiden ja kuntien päättäjille, jotta voidaan varmistaa sen resursointi jatkossa. Tulee nostaa esiin (jokaisen) ihmisen luomisen ja ilmaisun tarve ja oikeus taiteeseen (tekijänä) osana hyvää elämää.
- Nyt TOO esimerkiksi kunnissa kuuluu pääosin kulttuuripalveluille. Sote-uudistuksen jälkeen tähän saattaa tulla muutoksia, mutta ymmärryksen lisäämistä toivoisin sote-puolelle.
- Jos voisimme palkata edes 50 % toiminnanjohtajan, joka voisi ylläpitää, ideoida ja kehittää toimintaa yhteistyökumppaneiden kanssa, sillä toiminnan kehittämiseen ei tällä hetkellä ole resursseja. Lisäksi sanataiteelta kaivataan suuremman roolin ottamista muiden taiteenalojen rinnalla, mutta toiminnan kehittämiseen ei saada rahoitusta (valtakunnallisestikaan). Sanataide on myös huonosti tunnettu ja tunnustettu taidemuoto, mutta sitä on vaikeaa nostaa esille, kun sitä ei tueta ja sen potentiaalia ei nähdä samalla tavalla kuin muita taidemuotoja.

Pieni, mutta merkittävä asia olisi esimerkiksi se, että tämän kyselyn vaihtoehdoissa olisi ollut oma kohta sanataiteelle.

- Itse kierrän paljon -- kaupungin ja lähikuntien vanhusten palvelutaloissa ym. paikoissa. Sisältöjä näissä paikoissa kaivataan ja tekijöitäkin alueella on. Jos ko. toimintaa halutaan lisätä, se olisi rahoitettava suoraan kuntien budjetista ja mielellään myös sote-puolelta, ei pelkästään kulttuuribudjetista.
- Asenne. Taiteilijoille on maksettava tehdystä työstä normaalikorvaus. Taiteilijoilla on osaamista, jota muut ammattiryhmät eivät voi korvata. Yleisölle ja sidosryhmille taiteilijoiden läsnäolo on arvokasta.
- Kulttuurihyvinvointia edistäviä yhteisöjä pitäisi tukea enemmän alasta riippumatta, ja tukea pitäisi osoittaa tuotannon työhön enemmän taiteellisen työn sijaan, jotta taiteilijat saavat resurssit ja raamit tuotannolta työlleen
- 1. rahaa palveluisen ostamiseen
2. yhteisseminaareja onnistumisen kokemuksista

3. järjestelmällinen malli kulttuurin hyvinvointikäytöstä ja ammattilaisten palveluiden hankinnasta

- Kysymys on varsin hankala koska osittain on kyse orgaanisesta kysynnän puutteesta. Ehkä puute tulee alan rakenteiden tuoreudesta, eli ei riittävästi huomiovoimaa kysynnän herättämiseksi. Tarjonta saattaa myös olla riittämätöntä, yltäkyläiset pöydät synnyttävät halut. Olen saanut seurata kirjoittajakurssien kehittymistä viimeiset kymmenen vuotta ja alan vaihto on kasvanut roimasti, suurelta osin lisääntyneen ja paremmin artikuloidun tarjonnan vuoksi. Kirjoittajakurssit ovat osallistujilleen myös henkilökohtaisia hyvinvointi-investointeja. Toiminnan esteitä vähentäisi jos Taike toimisi omien ilmoitustensa mukaan ja aloittaisi asiantuntijuutensa käytön ilman OKM-kahleita, toteuttaisi siis sen perustavan lain kirjainta ja henkeä. Kaikkien taiteen alojen yhteisöt tekevät arvokasta työtä, tämä huomio edellyttää yhdenvertaisuutta.
- Apuraha.
- Omasta näkökulmasta suurin este on kokemattomuus ja osaamattomuus puolin ja toisin, niin taiteilijoiden kuin tilaajien tai taiteilijoita palkkaavien. (Toki heti perään tulee yleinen tietämättömyys alasta ja rahoituksen vähäisyys.)
- Kilpailutukset esimerkiksi ovat puolin ja toisin hankalia; ei olla varmoja, miten taidepalveluita voisi kilpailuttaa ja taiteilijat puolestaan eivät osaa niihin tarjota mitään sillä yrittäjänä toimiminen ei ole tuttua. Isoihinkin taidelähtöisten kokonaisuuksien kilpailutuksiin ei ole tullut yhtään hakemusta taiteilijoilta tai sitten tilaaja ei osaa niitä arvioida. Isosta työstä esimerkiksi pyydetään niin vähä, ettei se ole uskottavaa. Miten tilaaja, joka ei itse tunne taidealaa, voi arvioida taidealan tekijöiden osaamista?

Palkkasuhteet ovat myös hankalia. Taiteilijat eivät välttämättä ole tottuneet niihin, eivätkä osaa niissä toimia. Ei ole helppoa hypätä vapaan freelancerin elämästä työaikojen ja kokousten maailmaan, mutta työntekijän näkökulmasta on liian hankalaa, jos ns. perusasiat työsuhteessa toimimisesta eivät ole jo hallussa. Työntekijän osaamattomuutta puolestaan usein on ollut se, ettei ymmärretä taiteen tekemistä tarpeeksi; ei osata varata sille aikaa tai muuten oikeanlaista toimintaympäristöä yms.

Minusta osaamista siis pitäisi lisätä puolin ja toisin: Tarvitaan tilaajille hyvin hoidettuja osaajapankkeja, mihin voi helppojen valmiiden esimerkkien avulla osoittaa tarjouspyyntöjä yms. Taiteilijoille pikakoulutusta palvelumuotoiluun ja yrittäjyyteen sekä työntekijätaitoihin yms.

- Turhien rajoitusten purkaminen ja taiteeseen ja taiteilijoihin kohdistuva kunnioitus.
- Eri kenttien kohtaaminen aina vaan enemmän, monialainen yhdessä tekeminen, palvelumuotoiluymmärrys etenkin taide- ja kulttuuritoimijoille, yrittäjäosaamista ja rohkeutta lisää. Tarvitaan siis kykyä puhua reippaasti rahasta(kin)!

- Asennemuutokset.
- Toiminnan jatkuvuuden takaaminen, saaminen osaksi yhteiskunnan ja palveluiden rakenteita. Osaavan ja pysyvän välittäjäportaan saaminen ja pysyvän tekijäpankin luominen. Projekti- ja hankelähtöisyys väsyttää tekijät - taiteilijana joudun jatkuvasti selittämään ja perustelemaan samat asiat. Uuden hankkeen myötä pyörä keksitään aina uudelleen, uutena juttuna, vaikka nämä asiat on itselle olleet selviä jo parikymmentä vuotta. Yksittäisenä tekijänä markkinointi on haastavaa, on hankala ottaa yhteyttä yksittäisiin toimijoihin/yrityksiin, joille palvelujaan tarjota - keskitetty markkinointi olisi tehokkaampaa, ja välittäjäporras, josta palvelut löytyisi keskitetysti. Myös ostajalle yhteydenotto ja tilaaminen olisi helpompaa.
- Too-verkosto tarvitsee resursseja, työntekijöitä jotka ovat sitoutuneet toiminnan kehittämiseen sekä rahaa toiminnan siirtämiseen seuraavalle tasolle, mahdollisesti alustatalouden puolelle.
- Yleinen taiteen tuntemus, harhaluulon poistaminen (urheilu vs kulttuuri) väärät infot taiteen alojen (konsertit ym.) hinnoista.
- Yleinen tunnettuus ja rohkeus ostaa.
- Kulttuurihyvinvointi näyttäytyy taidetoiminta kulttuurirahoitettuna. Painopisteen tulee siirtyä palvelun "ilmaisesta tarjoamisesta" ostajan tekemään tilaukseen, jolla on ostajan budjetti sekä hyvinvointiin liittyvä suunnitelma kulttuurin käytöstä työntekijöiden sekä ostajan asiakkaiden osalta.
- Uskon, että kun enemmän hyviä kokemuksia nousee julkiseen keskusteluun, niin suhtautuminen paranee. Kulttuurihyvinvointipuolella muutosta on jo tapahtunut, TOO tulee perässä.
- Toimivat rakenteet selkeä Sote/hyte tilaus nyt soten rahoitus ei toimi kun eivät halua/pysty rahoittamaan toimintaa.
- Rahoitus TOO - puolelle residenssitaitelijoille yms. palkansaajana, työpaikka ilmoituksia ...tämä nähdään olennaisena osana yhteiskuntaa - ei niinkään että kaikista tehdään yrittäjiä joiden pitää myydä palveluita. En usko siihen malliin. Se on oikeistolaisista politiikkaa. Kyse on siitä minkälaisena haluamme yhteiskunnan olevan.
- Verkosta löytyvä kattava tekijöiden osaamispankki sekä kulttuurihyvinvoinnin sanasto tilaajille.
- Toimivat rakenteet vakiintuneille toimijoille, yhteiset foorumit ja kehittämissyhteisöt, ohjattu yhteistyö. Säännöllisyys, systemaattisuus ja jatkuvuus - kaikessa...
- Yleisen tietoisuuden ka tunnettuuteen vahvistaminen, tarjonnan ja myyntikanavien rakentaminen (esim. alueelliset palvelutarjottimet), palveluiden vaikutusten ja hyötyjen argumentointi ja palvelulupausten kirkastaminen, läpinäkyvä hinnoittelu ja alan asiantuntijatyön hintatason määrittely, onnistumisista toittaminen.

- Asenneilmapiirin muutos julkisella sektorilla.
- Asenneilmapiirin muutos maakunnassa yleisesti.
- Julkisuus ja tiedottaminen.
- Taiteilijat palkattaisiin sotealalle siten, että työnkuva on taiteellista työtä, ei esim. lääkkeiden jakamisvaatimuksia. Inhimillisyys ennen tehokkuutta.
- Palveluiden ja sisältöjen selkeämpi tuotteistaminen ja paketointi. Ostaminen ja ymmärtäminen tehtävä asiakkaalle helpoksi.
- Omassa toiminnassa isoin ongelma on yhdistyksen pieni omarahoitus, joka vaikuttaa kaikkeen julkisen rahan avustuspäätöksiin. Työpajatoiminta ei itsessään tuota taloudellista voittoa, joten ongelma on suurin rahoituksessa. Maahanmuuttajien integraatiota edistävästä taidetyöstä leikkipuuosastossa ei voi periä osallistujamaksuja.
- Hyviä esimerkkejä osaamisen hyödyntämisestä varmasti on. Luovien alojen osaamista kannattaa vaan reippaasti paketoita eri toimialojen kehittämiseen sisään.
- Tilanne parantuisi yhteisillä pelisäännöillä, taide- ja kulttuurialan ketjutuksen avoimuudella, ts. jos organisaatio on jo käyttänyt maksutonta tai subventoitua toimintaa, niin seuraavista pitää jo maksaa. Hintakartellia ei voi perustaa, mutta minimitaksat? Suositushinnat, jotka perustuvat alan palkkaussuosituksiin? Omavastuuosuudet?

Kampanjoiden sijasta pysyvää seurantaa ja eettistä neuvostoa. Julkisen sanan neuvosto > julkisen taiteen neuvosto, joka seuraa ja suosittelee? Kannustimet taiteen käyttöön, bonusjärjestelmä, Taiteen Joutsen-merkki. Laadun arviointi ts. ammattilaisuusko takaa, että palvelut ja taidetoiminta ovat korkealaatuisia.

- Voittoa tavoittelemattoman yhdistyksen rahallinen tukeminen vapaaehtoisessa kulttuurihyvinvointityössä, se on kaiken ehto toiminnalle.
- Korvamerkitty raha kuntiin tai sote alueille, jotta taide yhteisöjen ei tarvitsisi aina tuoda rahoitusta mukanaan vaan me voisimme siirtyä sisällöntuottajiksi
- Selkeämpi palveluiden markkinointi asiakkaille isommalla volyyymilla.
- Välittäjätoimijoille tukea, jotta taiteen palveluiden myynti ja markkinointi olisi kannattavaa.
- Positiivisten kokemusten ja tulosten artikulointi ja viestintä mediassa
- Alalla yleisesti:
  - "sillanrakentajarytyksiä" alalle lisää, joilta vaikuttavia case-esimerkkejä-->tunnettuuden lisääminen
  - rahoituksista ja tuista riippumatonta toimintaa lisää, markkinaehtoista toimintaa, josta asiakas haluaa maksaa (muuten vääristää kilpailua, ei kehitä myöskään taidelähtöistä toimintaa)
  - asenteen ja näkökulman muutos (suhdetta mm. rahaan, asiakkaaseen ja omaan arvoon)

pohdittava, asenteet voivat estää yhteistyötä ja kumppanuussuhteiden luomista)

- osaamisen kehittäminen-->kokonaan uusi ammattikunta alalle?

- Kannattavaa toimintaa tulisi tukea laajemmin yhteistyöverkostona ja luoda mahdollisuuksia (resursseja) nähdä ja kokea yhdessä, mitä konkreettisesti taiteilijat tekevät. Muutoin jäämme helposti byrokraattisiin sanoihin, oletuksiin ja konventioihin kiinni. Vain yhdessä kokemisessa voimme saada aikaan suurta ja uusi dialogi pääsee näkyväksi.
- Yrityskiihdyttämöt luoville aloille
- No esimerkiksi se, että olisi jollain tapaa tietoinen millaisia avustuksia voisın saada tällaiselle toiminnalle. Minulla on kuva, että avustuksilla tehdään vain non-profit projekteja. Yrityspuolella taas on hankala vakuuttaa ihmisiä, jos ei ole jo onnistunut vakiinnuttamaan omaa liiketoimintaansa.
- Julkiset kehittäjätoimet, joilla vahvistetaan TOO-alan näkyväksi tekemistä sekä ostajaosaamisen kehittymistä. Kansainväliset verkostot ja näkyvyys on avainasemassa, tähän tarvitaan myös kansallisia toimenpiteitä! Myös se, että tunnistettaisiin että too-toiminta ei sovellu minkään rahoitusinstrumentin piiriin on epäkohta, joka tulisi korjata. Nyt pienet toimijat ovat aivan liikaa oman onnensa nojassa, eikä ala pääse vielä riittävästi kehittymään vain markkinavetoisesti. Tähän tarvitaan Taikelta, OKM:ltä ja Creative Business Finlandilta selkeää strategiaa: Miten tätä toimintaa todella tuetaan? Nyt kaikki on hyvin epämääräistä.
- Tiedottaminen, julkisuus, verkostot, yhteistyö laajasti eri toimijoiden kesken.
- Tietoisuutta olisi lisättävä ostajapuolella ja rahoituksen saamista helpotettava; saadaanko rahoitus jatkossa taiteen vai sote-alalta?
- Tuki markkinointiin, markkinointiosaamisen kehittäminen.
- Valmiit rakenteet.
- Jatkuva tietotuotanto kulttuurin merkityksestä, jota jo tehdään. Mielestäni suunta on monin tavoin hyvä, kun vain jatketaan sinnikkäästi eteenpäin.
- Ostajaorganisaation osaaminen, ennakointi ja kyky budjetoida ajoissa. Ostajat ovat erittäin ylityöllistettyjä ja jatkuvien organisaatiomuutosten kourissa. Tyypillisesti heiltä puuttuu taideymmärrystä tai taidetta tarkastellaan harrastusnäkökulmasta. Taidealan ostopäätökset pitäisi viedä strategiselle tasolle ja ohjata ylempää. Myynti ja neuvottelemine helpottuvat heti, jos organisaatiossa joku on vastuutettu ja sitoutunut valmistelevaan hankintoihin. (Täytyy todeta, että hoitolaitoksia lähestyvät myös hyvin harrastajamaiset toimijat, joiden hinta/laatusuhdetta ostaja ei kenties osaa arvioida.)
- Laajempi rahoitus, nopeampi rahoitus, paperitöihin menee liikaa aikaa, kaupunkien kulttuuripalveluiden "hitaus".

- Rahoituksen lisääminen kulttuurihyvinvointipalveluiden kehittämiseen ja erityisesti tunnettuuden lisäämiseen aloilla joissa taide ei ole osa toimintaa, paitsi pikkujouluissa näin karkeasti yleistäen.
- Tietoisuuden lisääntyminen ja asennemuutos potentiaalisten palveluita ostavien organisaatioiden sisällä.
- Sote-alalla ollaan ylikuormittuneita. Jos tilanne helpottuisi, siellä voitaisiin nähdä taas avarammin.
- Toiminnan tunnetuksi tekeminen valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.
- Kunnallisilla ostajilla ei ole rahaa joten siitä liiketoiminnan tekeminen on mahdotonta.
- Lisäresurssi organisaation kehittämiseen ja palveluita tarjoavien organisaatioiden työaikaan.

Muita ajatuksiasi taiteilijoiden työskentelyedellytyksien kehittämiseksi näillä toimialoilla.

- Taiteilija-yrittäjyyden kehittäminen. Elinkeinon harjoittamiseen ryhtyessä täytyy lopettaa sen ajattelemisen, miten yrittäjyys vaikuttaa tuloihin ja ruveta pohtimaan sitä, mistä löytyy maksavia asiakkaita. Hinnoittelu pitää saada kohdilleen myös - liiketoiminnan tuloilla on rahoitettava paitsi asiakastyö, myös siitä syntyvät kulut, myynnin ja markkinoinnin osuus, lomat ja sairaslomavarat ja oman työn kehittäminen / oma taiteellinen työ.
- Toimijoiden osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen on keskeistä, sekä taiteilijoiden että välittäjien
- Näkisin, että välittäjätoiminta on avainroolissa tässä. Yksittäisillä taiteilijoilla ei ole lähestulkoon koskaan osaamista, aikaa eikä halua tehdä kaikkea sitä, mitä onnistuneeseen projektiin kuuluu (tarjoukset, markkinointi, viestintä, laskutus, jälkihoito). Kun projektit jäävät torsoiksi, niistä ei saavuteta riittävää hyötyä.
- Pitkäjänteisyyttä hankkeisiin, nyt paljon pilotteja
- Taiteilija-konsultti-työparitoiminta tai taiteilija-soteammattilainen-, tai taiteilija-valmentaja-työparitoiminta.
- Yhdessä rintamassa tulisi edetä, silloin vahvistuisimme kaikki yhdessä ja olisimme uskottavampia toimijoita. Tuotteet selkeämmäksi. Täydennyskoulutusta tarvitaan.
- Yhteistyötä yli taiteen rajojen: voisiko vaikka terveysterveys-/luontoliikunnan ja valokuvauksen yhdistää?
- Taiteilijoiden rohkeus kysyä pääsyä erilaisiin laitoksiin, ja luoda kontakteja. Työskentely luovan ilmaisun keinoin erilaisten ryhmien kanssa. Lisäksi konseptien kehittäminen, jolloin myydään kokonaisuutta, ei yksittäisiä elämyksiä.
- Mielestäni apurahasysteemi täytyisi miettiä kokonaan uusiksi. Nykyisellään se on aivan liian kuormittava kaikille taiteenaloille. Toivoisin että uusilla toimialoilla olisi tulevaisuudessa

palkansaajan asemassa olevia työpaikkoja ja -tehtäviä taiteilijalle. Työilmoituksissa haettaisiin ihan aidosti ja oikeasti ammattitaitoista yhteisötaiteilijaa tai organisaatiotaiteilijaa pitkäaikaiseen työsuhteeseen. Tarve tunnistettaisiin useissa organisaatioissa ja ymmärrettäisiin taiteilijan arvo työyhteisöissä.

- Taiteilija palkattava välittämään taidetta ja kulttuuria sotealalle.
- Lisätä ymmärrystä siitä, että taide ja soteala on mahdollista yhdistää toimivaksi kokonaisuudeksi, ja usein prosessit ovat pitkiä useiden vuosien kokonaisuuksia, jolloin työllistymiseenkin tulee pitkäjänteisyyttä.
- Tarvitaan toistettavia malleja ja esim. valtakunnallinen toimija, joka voisi perustaa / olla mukana perustamassa uusia toimijoita pienemmille paikkakunnille. [paikkakunnalla] huutava pula kulttuurihyvinvoinnin palveluista, mutta ostajat eivät herää ymmärtämään, että tämä olisi juuri sitä, mitä he tarvitsevat. Sote pitäisi jotenkin sisäkkäältä jallittaa mukaan toimintaan. Aiheesta ilmestyi yamk opinnäytetyö: Taistelu sosiaalisen taiteen puolesta, jossa mm. esitelty yksi mahdollinen malli.
- Alojen rajapinnoilla työskentelystä uusi normaali. Oman osaamisen tuotteistaminen ja myyminen itsestään selvänä osana taidekoulutusta!
- Ymmärrän, ettei kaikilla taiteilijoilla ole halua ja osaamista ryhmien vetämiseen, mutta ehkä mitä useampi olisi mukana ja toisi työtään lähemmäksi muita aloja ymmärrys taiteeseenkin kasvaisi. Uskon joukkovoimaan. Kulttuurikentällä kyllä erilaiset avaukset voivat olla tiedossa, mutta ne eivät ole suuren yleisön tietoisuudessa. Mainontaa ja viestintää tarvittaisiin paljon ja vaikuttajia puhumaan asiasta. Sekä sitä tutkimusta taustalle.

Toivoisin myös tapahtumia ja kampanjoita, jossa voisi olla mukana kertomassa asiassa. Yksityisen yrityksen on vaikea saada viestiä eteenpäin.

- Lapissa välimatkat on niin pitkät että siitä tulee kaikelle lisähintaa. Tähän tarvittaisiin tukimuotoja.
- Elämäkaariajattelun ymmärtäminen. Missä vaiheessa mitäänkin.
- Pilottihankkeet koetaan usein mielekkääksi ja taiteen tuomat hyvinvointivaikutukset tunnustetaan. Toiminta ei kuitenkaan juurru osaksi perustoimintaa. Hankkeiden ketjuttaminen katkaisee hyväksi havaitun toiminnan. Miten toiminta saataisiin juurtumaan osaksi työ- ja kulttuuria jo hankkeen aikana?
- Yritysten ja organisaatioiden toimintalogiikan ja kehitystarpeiden ja -prosessien ymmärtäminen, samalla pitäen kiinni taiteellisen toiminnan erityispiirteistä.
- Kunnalliseen tes:iin ja muihin rakenteisiin taidealan ammattinimikkeitä: yhteisötaiteilija, kulttuuriohjaaja, taidekasvattaja, taidekummi.
- Tutkimustietoa ja keskustelua lisää taiteen merkityksestä.

- Taiteen prosessien ymmärtäminen. Taide/taiteilija tasavertaisena toimijana -ei toisen ammattialan tossun alla.
- Asenne siitä, että on itsestään selvää, että taide kuuluu osana hyvinvointityöhön. Selkeät mallit ja kaavat miten taiteilija tuodaan eri sote alan laitoksiin/taloihin. Jotta taiteilijan työ ei ala siitä että laitos pitää vakuuttaa.
- Taike voisi järjestää kulttuurihyvinvointialalla työskenteleville taiteilijoille ilmaista työnohjausta.
- Luova mediatoiminta on hidasta ja vaatii pitkäjänteisyyttä. Lyhyillä rahoituksilla saadaan aikaiseksi pieniä tuotoksia, mutta ei pitkän linjan kehittävää työtä. Ymmärrän, että tällaisen toiminnan rahoitus ei ole useinkaan ensisijaisesti Taiken tontilla, mutta jos aina mennään journalistinen mediakasvatuksellinen tulokulma edellä, niin mediataidekasvatus sekä vapaa mediatoiminta jää tässä yhteiskunnassa kehityksestä jälkeen.
- Lyhytkoulutuksia ja verkostoitumista lisää.
- Kaupungin kulttuurituottajien toimen keskittäminen ostajien ja tekijöiden kohtaantoon.
- Nyt en valitettavasti ehdi pohtia enempää, mutta olisi mielestäni hyvä, ettei puhuttaisi vain taiteilijoista tai välittäjistä, meitä urauurtava too-toimijoita on hybridejäkin ja aivan muita. Ala on ameeba enemmän kuin kategoria. Voisi pohtia parempaa rahoituskulttuuria, toisaalta sitä liian vähän kehittämiseen ja esim. työllistämiseen ja toisaalta rahoitettu toiminta esim. yrityksissä syö pohjaa laskutettavilta palveluilta, kun totutaan saamaan ilmaiseksi, mikä ei myöskään nosta profiiliamme. Mieluummin tukea too-yrittäjille eikä kukkarona olemista asiakastahoille.
- Rahoituksessa suunnittelutyön merkitys - usein törmää käsitykseen, että palkka tulee maksaa vain siltä ajalta, kun taiteilija on fyysisesti läsnä. Yhteistyö ja ymmärrys rajapinnoilla työskentelyyn. Tämäkin koskee erityisesti toiminnan rahoittamista, esimerkiksi rahoittajia pitäisi olla sekä sotesektorilta että taiteen puolelta.
- Esim. lastenkulttuurikeskukset ostavat sisältöjä keikkatyötä (tuntityötä) tunti silloin ja toinen tällöin, kun tuottajilla on vakipaikka ja -palkka.

Sisällöt pitäisi saada keskiöön, samoin niitä tarjoavat taiteen ammattilaiset.

Vakinaisia työsuhteita, vaikka osa-aikaisia, erilaisiin organisaatioihin! Kun ihmiset ymmärtävät omakohtaisesti mitä TOO ja taide ovat ja kuinka vaikuttavat, asennemuutos tapahtuu.

- Mielestäni taiteilijasta TOO-osaajaksi kehittyminen vaatii omistautumista ja uuden osaamisen kehittämistä sekä taiteen vaikutuksien tutkimista ja kehittämistä esim. monialaisessa työpari tai työryhmä kontekstissa.
- Kuntien töissä onnistuisi parhaiten mutta kunnat ovat jäykkiä organisaatioita taiteilijoille.

- Taikusydän on silta, joka ainakin kulttuurihyvinvoinnin puolella tekee hienoa tiedottamistyötä, joka saa aikaan myös asennemuutosta.
Myös taiteilijoilta tarvitaan rohkeaa ja ennakkoluulotonta asennetta.
- Pitkäkestoiset palveluiden tilaukset ovat tarpeen sekä asiakkaiden että varsinkin taiteilijoiden puolesta.
- Viestinnän ja alan toimintarakenteiden sekä välittäjäpalvelujen kehittäminen
- Tarvitaan lisää tietoa yrityksille ja ostajataholle suunnattua viestintää ja markkinointia. Ja yhdenmukaista viestintää nimenomaan. Samoilla yhteisillä termeillä jne.
- Työelämä- ja kontekstitiedon ja taidon puute, kun oma Too-substanssikaan ei ole välttämättä kovin kehittynyttä vaan vasta kokeilevaa.
- Kulttuurihyvinvointitoiminnan mielekkään ja kestävä toteutuksen edellytys sote-organisaatiossa on, että siitä vastaamaan on nimetty myös hallintoon henkilö, jolla on riittävät resurssit toiminnan organisointiin ja kehittämiseen. Kuinkahan monessa kunnassa tai kuntayhtymässä on nimettynä tällainen henkilö? Koska siihen voidaan kunta velvoittaa?

Koska kulttuurihyvinvointia tuotetaan sote-sektorilla aina hoitohenkilökunnan ja kulttuuri toimijoiden yhteistyönä, tarvitaan yhteinen asiakaslähtöisen toimintamallin, johon molemmat sitoutuvat. Sen kehittäminen vaatii yhteistyötä ja myös sote-kumppanin työntekijöiden koulutusta kulttuurihyvinvointitoimintaan.

Heidän tulee ymmärtää se luonne ja tavoitteet, jotta pystyvät rakentavasti tukemaan taiteilijoiden työtä yhteisten asiakkaiden hyväksi.

- Niin tylsää kuin se onkin, pitäisi olla jotain "kovaa" tietoa - numerot puhuu. Periaatteessa tiedetään, että kulttuurihyvinvointi on toimiva konsepti. Mutta onko laajasti jaossa sellaista dataa, kuten kansalaisopistoissa on esim. yksi asukas kuluttaa sote-palveluita X eurolla vuodessa ja yksi kansalaisopiston käyttäjä kuluttaa vähemmän sote-palveluita?
- Valitettavasti talous ei salli taiteilijoiden pitempiaikaista palkkaamista. Ainoastaan lyhytkestoinen (esim. taiteilijatapaaminen, työpajaohjaus) tai projektiluontoinen (ulkopuolinen rahoitus) palkkaaminen on mahdollista. OKM:n näyttelypalkkioavustus on ollut hyvä asia. Toivottavasti pilottihanketta jatketaan rahoitusperiaatteella, johon myös pienet museot voivat sitoutua.
- voi voi...
Olen jo väsynyt siihen, että työtä pitää tehdä kymmenkertaisesti saadakseen (tehdä) ominta työtä kulttuurin ammattilaisena. Ideoita ja kokeiluja ja tarjontaa on tehty ihan väsyksiin asti eikä tällä oikein elä vaikka niukasti kuluttaisikin. Virkasuhteessa ja kk palkkaisina organisaatioissa olevat eivät näe tätä koska ovat oman työmaailmansa

"vankeja". Kulttuuri on ihan huutolaispoika sotealalla ja valtion sekä kuntien hallinnossa ja tulee viimeisenä jos sittenkään.

- Ostajien, varsinkin julkisen puolen, totuttua ilmaisiin hanketaiteilijoihin on myyminen ollut hankalampaa. Tosin merkkejä paremmasta alkaa näkyä. Tätä kehitystä ja ostajavalmennusta olisi hyvä jatkaa. Alan toimijoiden olisi hyvä muodostaa myös jaettuja näkemyksiä palkoista, työsuhteiden luonteesta, suunnittelutyön mitallisuudesta, vertaiskehittämisestä, työnohjauksesta ja soveltavien taiteilijoiden työhyvinvoinnin erityispiirteistä.
- Avata omia rajoja ja yhdistää eri ammatteja.
- Toki ala pärjää vain, jos on tarjolla laadukasta toimintaa. Jakokoulutus ja erilaiset täydennyskoulutukset ovat taiteilijoille tärkeitä.
- Mene ja kohtaa. Kerro kuka olet ja mitä teet. Surullista sanoa, mutta oma kokemukseni on se, että ennakkoluuloja ja näköalattomuutta olen kohdannut t+k enemmän kuin esim. sotessa tai koulutustahoilla. Jatkuvien maratonpuheiden tilalle tulikuumia tai jääkylmiä taidetekoja! Koronasta nouseminen vaatii laajan henkiin heräämisen. Tekojen avulla - ei pelkällä puheella.
- Mahdollista mutta alussa ja kovan työn takana tehdä alustaa taiteilijoille toimia erilaisissa organisaatioissa. Pystyn suoraan vaikuttamaan asiaan mutta tietenkin yhden ihmisen panos on yhden ihmisen uudisraivaajatyötä.
- Yleisesti taiteilijoiden osaamisen potentiaali ja hyödyntämisen mahdollisuudet eivät ole selviä esim. kuntapäätäjille. Taiteilijan työnkuvaa ajatellaan hyvin suppeasti. Taiteilijoita ei uskalleta palkata, ja nähdä mahdollisuuksia esim. taiteilija osana organisaatiota. Taiteen ja taiteilijoiden puolestapuhujia tarvitaan edelleen kuntapäätäjiin ja organisaatioihin - on helpompi toimia ja vakuuttaa organisaatioiden sisällä. Hajanaista ja monipuolista taiteilijakenttää tulisi saada yhteen. Myös kentän sisällä on ristiriitaisia ajatuksia siitä mikä on "oikeaa taidetta" ja soveltavat menetelmät nähdään eri näkökulmista. Tällaiset vastakkainasettelut eivät edistä asioita, eivätkä saa niitä näyttämään selkeämmiltä ulkopuolelle. Itse en ole ikinä käyttänyt termiä soveltava taide, vaan koen tekeväni työtä ihan tavallisesti taiteilijana, eikä se aiheuta ristiriitaa omassa ammattikuvassani tai taiteilijuudessani. Taiteilijat voivat osaamisellaan toimia hyvin monipuolisissa tehtävissä. Onneksi koronan myötä on tullut myös uusia avauksia alan nostamiseksi, ja avustuksia on käytetty taiteen ja taiteilijoiden työn tilaamiseen myös kuntiin - ehkä nämä avaukset tuottavat myös uusia toimintatapoja.
- Taiteilijat tarvitsevat oman työn kehittämiseen jatkuvaa ja määrätietoista tukea ja henkilökohtaista mentorointia.
- Ollaan jokseenkin pysähtyneessä tilassa ja mennään vanhoilla arvoilla, esim. kunnalliset orkesterit! Samat esiintymispaikat, samanlaiset mainokset vuodesta toiseen, ei katsota

tarpeelliseksi kehittää asioita, kun yhteiskunnan rahoitus on takana, eli laiskotellaan, kun ollaan turvassa

- Koulutus ja rahoitus ovat yhteisymmärryksessä ns. hyvinvointitalouden edistämisessä, jolloin samalla politiikkapapereissa on nähtävillä taiteen ja kulttuurin kirjaukset.
- Yhteistyön lisääminen.
- Kuukausipalkkaa saava normi työntekijä ei ymmärrä taiteilijan enemmän urakka- luonteista työskentelytapaa. Lisää kohtaamisia niin totutaan toisiimme!
Lisää taiteilijoita näihin toimintaympäristöihin niin meistä tulee arkea eikä outoa ja ihmeellistä ja vieraannuttavaa.
- Virat ja toimet julkisella hallinnossa sekä käytännön tasolla, nimikkeistö ja työnkuvien muokkaus. Perinteisten työtehtävien muokkaus laaja-alaisempaan, osaamista hyödyntävään suuntaan. Konkreettiset työelämän toimet, kuten vuorotteluvapaa = taidevapaa, aika, jolloin omaa työaikaa saa käyttää luovan potentiaalin edistämiseen tai ammattitaidon ja ammatin vahvistamiseen.
- Alan järjestäytyminen ja ammattinimikkeiden tunnistaminen selkiyttäminen.
- Rahoitusta kaivataan enemmän.
- Soten tulisi ottaa tukeva koppi kulttuurihyvinvoinnin tulemisesta yhdeksi "lääkkeeksi" terveydenhuollossa!
- Toimintaa tehdään hyvin paljon palkatta ja talkootyönä, joka on suuri ongelma.
- Työnantajat tarvitsevat avoimempaa mieltä siitä, että soveltavan taiteen ammattilaisilla on tarvittavaa osaamista eri tilanteissa työskentelyyn, ei tarvitsi olla esim. sosionomin koulutusta joka paikassa. Moniammatillisuuden toimivuus kunniaan.
- Taiteilija voidaan työllistää esim. työpajaohjaajaksi. Jos taiteilija työllistää itse itseään yrittäjänä ja kehittää omat hankkeet ja toimintatavat, niin aika äkkiä jää kyllä oma taiteen tekeminen ellei sitten onnistu sellaista yhteisöllistä mallia kehittämään, josta saa myös tehtyä "omaa taidetta". Aika harva tähän pystyy.
- Yhä ongelmana on se, että taiteilijayrittäjiä tai välittäjäorganisaatioita, jotka voivat myydä palveluja on heikosti.
- Sen ostajaosaamisen ja hankintakyvykkyyden kehittämisen lisäksi ois kiva kokeilla, kuinka jonkun muun alan myyntitykki sais myyntiä aikaiseksi. Ja mitkä ne huomiot alan markkinoista on, kun aina sanotaan ettei niitä ole...ylitarjontaa ja alikysyntää. Mutta myyhän viihdekin? Onko tehty kuluttajatutkimusta, markkinakartoitusta, en muista. Kun mihin se taide aina liukuu ja hämärtyy, varsinkin sotessa. Ja voisiko olla hybridihankintaa, yksityistä sponssia+julkista rahoitusta+myyntiä, kuten joku Tanssin talo, että kun kaupunki antaa x euroo, niin erkko antaa x euroo? Verohuojennusta jonkun summan jälkeen...

- Isommassa organisaatioissa nähtäisiin mahdollisuus ja taiteilijoiden työpanokseen toiminnan kehittämisessä. Taiteilija voi olla myös hyvä silta eri osastojen tai toimialojen yhteistoiminnan luovana kehittäjänä
- Takki on nyt tyhjä. Töitä olisi jos olisi rohkeita tekijöitä. Kestävä kehitys vaatii kestävää rahoituspohjaa ja toimintaedellytyksiä. Yrittäjä tai taiteilija tekee niitä asiakkuuksia mistä saa tuloa. Taiteilijoiden ajattelumalli nojaa vielä paljon apurahoihin ja työttömyysturvan vuorotteluun. Tällä kikkailulla ei tule ammatillista identiteettiä työyhteisön kehittäjänä. Välittäjä tekee niitä taiteilijoita/asiakkaita, jotka myy ja helppo kaupata. Syökö se sisältöjä, en osaa vastata. Ostaja on välittäjäosaamisen tai oman osaamisen varassa. Mutulla jos ei ole kokemusta tai hyvää välittäjää.
- Moni taiteilija on hyvin yksin oman taiteensa kanssa. Moni tarvitsisi liiketoiminnan kehittämiseen uskallusta, kasvua ja asiantuntijuutta (esim. elyn analyysi ja konsultointi, mutta ei kannata pitkällä tähtäimellä). Välittäjäimperiumi ja "agentuuri" voisi olla liiketoimintamalli, onnistuessaan. Taiteilijan työn kaupallistamisessa on pitkä tunneli. Ei riitä, että on huippu teos/idea. Se tulee paketoita, konseptoida ja jakaa. Taiteilijuuden rinnalle tarvitaan asiantuntijaa/coachaajaa/sparraajaa viemään taiteilija läpi sen palvelupolun, jolloin teos/idea tavoittaa asiakkaan. Tätä tarvitaan kipeästi. Sen liiketoimintamallin konseptin onnistuessa, avautuisi väylä koko tunnelin läpikulkuun ja lopulta valoon. Taiteilijalle tehdään tilaa, jotta hän voi luoda vapaasti yksin, mutta coach/asiantuntija kulkee siinä rinnalla.
- Koulutukset joissa luovien alojen yrittäjät kohtaavat.
- Tarvittaisiin joku pitkäaikainen projekti, siis useamman vuoden projekti, jossa ihminen voisi perustaa yrityksen, saada tukea ja opastusta spesifisti sekä bisnestä että luovan alan erityisyyttä ymmärtävältä taholta/ihmiseltä.
- Taidekoulutuksen osana tulisi systemaattisesti käsitellä taiteilijan laajentunutta työnkuvaa ja avata siten uudenlaisia näköaloja taiteilijuuteen ja käytännön työmahdollisuuksia.
- Ehkä infota HR riä hyvillä vaikuttavuustuloksilla, esim Espoon kokeilun raportti. Tehdä juttu siitä HR lehteen.
- Taiteilijoiden osaamista ja tietoa taideorganisaatioiden ulkopuolella on lisättävä.
- Meneillään olevan markkinointitutkimus auttaa toivottavasti ostajaosaamisen kehittämisessä.
- Aika moni asia liittyy omaan mielenkiintoon, koulutus pohjaan sekä aktiivisuuteen.
- Maakuntaudistuksen vaikutukset vielä hämärän peitossa...
- Taiteilijapalkkausmallien aktiivinen pilotointi, rahoitus useammalta taholta, esim. kunta tarjoaisi osan palkasta sosiaaliturvan ja työterveyden.
- Soveltavan taiteen ammattilaisten ammattitaidon hyödyntäminen ja markkinointi. Esimerkiksi teatteri-ilmaisun ohjaajissa on valtava potentiaali, jota ei tunneta laajasti muualla kuin taide- ja kulttuurialoilla.

- Paljon on ollut hienoja projekteja ja kokeiluita viimeisen kymmenenkin vuoden aikana tällä kentällä. Harvempi niistä on jäänyt käytäntöön projektin loputtua. Miten saisi ostavat tahot ymmärtämään taiteellisten menetelmien hyödyn ja samanarvoisuuden suhteessa muihin organisaatioiden ja henkilöstön kehittämisen palveluihin? Mielestäni apurahoilla toimiminen ei luo jatkuvuutta, jos palveluista ei olla valmiita maksamaan jatkossa. Tarvitsisimme rautaista itsearvostusta ja markkinointiosaamista!
- Sote-alalla kulttuurivastaavat eri laitoksiin, jotka välittäisivät asiaa. Osassa onkin ja se toimii. Viestintä vaihtuvien työntekijöiden kesken on myös turhauttavan pätkivää ja hidasta.
- Lisärahoitusta oman toiminnan kehittämisen mahdollistamiseksi.
- Kunnallisella puolella ainoa järkevä mahdollisuus on luoda taidealan virkoja sekä suunnittelijoita että toimijoita.

Palautetta kyselystä ja/tai terveisiä Taikelle.

- Kiitos, että teette tällaista kyselyä! Anonymiteettiä oli kyllä vaikea säilyttää, mutta luotan, että tietoja ei käytetä väärin.
- Krista on tehnyt aivan loistavaa työtä tämän hankkeen parissa. Toivottavasti projekti jatkuu jossain muodossa. Mitä itse toivoisin (jos ikinä Taiken toimesta on mahdollista) olisi että välittäjätoiminta nähtäisiin tärkeänä ja heitä alettaisiin systemaattisesti tukea, kouluttaa ja markkinoida.
- Kiitos, TOO on hyvä juttu.
- Miettiä keinoja, jolla tavoitetaan yksityisen puolen päättäjiä ja muokataan asenneympäristöä esim. soveltaviin taidemenetelmiin myönteisemmin suhtautuvaksi ja ylipäättään levitetään tietoa sekä hyvinvointivaikutuksista että jo olemassa olevista hyvistä case-tarinoista ja niiden opeista
- Kiitos Kristalle upeasta työstä! ♥ 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷
- Kiitos TOO ! Hieno asia!
- TOO-verkosto tapahtumiseen on ollut todellinen kultakaivos: asiani ovat vain loksahdelleet paikalleen yksi toisensa jälkeen. ----
TÄMÄ ON OLLUT IHAN IHMEELLISTÄ - IHAN KUIN JOSSAIN HENGELISESSÄ EHEYTYMISTAPAHTUMASSA! (jonne saa mennä varauksella ja pienen pelon kanssa, kun ei tiedä mitä tuleman pitää.)
- Kiitos TOO-verkostosta! Löysin tätä kautta mm. kirjallisuusohjaajan omaishoitajien ryhmiin.
- Ihanaa kun olette ja teette tärkeää työtä!
- Kyselystä paistaa läpi, että taiteilijoiden eri työllistymismahdollisuudet eivät ole kyselyn laatijoille tuttuja, kyselyssä olisi voinut olla laajempi kirjo vastausvaihtoehtoja.
- Hyvä, että teette tällaisia kyselyjä!
- Kiitos erinomaisesta TOO -yhteistyöstä, ennen kaikkea Kristalle.

- Tärkeä aihe ja kiitos, että teette kyselyn! Toivon mukaan tälle puolelle suunnataan rahaa. Hyvinvointi kulttuurin avulla on tärkeää ja toivoisi organisaatioiden osaavan hyödyntää sitä systemaattisemmin. Konsertti tai taide-elämys ei ole ainoa tapa yritysten nähdä taide. Taiteen toivoisi tulevan lähemmäksi ihan sitä perusarkea.
- En ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä.
- Kiitos!
- Hyvä että TOO-verkosto on olemassa tukemassa toimijoita - vaikka matka on pitkä taiteen merkittävyyden ja erityispiirteiden hyödyntämiseksi yritysten kehitystoiminnassa, on perusajatus toimiva ja suunta oikea.
- Kiitos työstä kulttuurihyvinvointialan edistämiseksi!
- Ihanaa että viette tätä eteenpäin. Niin tärkeää ja yhdessä tehdään muutoksia 🙏
- Taiken mukanaolo on ollut korvaamattoman tärkeää, että ollaan saatu viriteltyä erityistä tukea tarvitsevien kuvataideryhmiä. Kiitos!!!
- Suurin osa alalla toimivista työskentelee freelancereina ja "pienillä panoksilla", kuten kyselyn rakenteestakin huomaa. Ideaalitalanne olisi se, että taidetoimintaa saisi sisään isompien organisaatioiden rakenteisiin, jolloin päästään käsiksi isompiin ja pitkäkestoisempiin rahoituksiin (esim. STEA, ESR). Voisiko vaikuttamistyötä kohdistaa rakenteisiin vielä tehokkaammin? Tarjota "maistiais" isoille sote-toimijoille?

Toiveita: alalla toimivien taiteilijoiden lyhyiden täydennyskoulutusten järjestäminen. Mm. Englannissa oli paljon yhden päivän kursseja, joissa sai tosi kivasti päivitettyä osaamista.

- Tärkeä asia.
- Useissa toimintaympäristöissä työskentelevänä freelancerina on mahdotonta fokusoida ja/tai priorisoida työn kestoa, asiakkuuksia jne.
- Loistava kysely, tärkeä aihe. Viimeinkin.
Taike on pihalla kuin käki. Alueellista tasa-arvoa ja katse oikeasti tärkeisiin asioihin NYT!
Taiteella ja taiteilijoilla ei ole puolestapuhujia. Pää pois persiistä nyt heti ja ajamaan KOKO KENTÄN ETUJA AKTIIVISESTI.
- Hieman oli kapea valikko ja valikoima taiteen toimijoiden mahdollisuuksista.
- Kiitos, ilman teitä olisin työtön.
- Hyvä, että tätä asiaa selvitetään ja pyritään hahmottamaan. Taiteilijalähtöinen näkökulma kulttuurihyvinvointitoiminnan tuotannon kehittämiseen ei kuitenkaan ole riittävä ja yksin ratkaiseva. On kyse monialaisesta kokonaisuudesta, jonka kehittäminen edellyttää eri sektoreiden yhteistyötä ja sen kehittämistä, uudenlaisen toimintakulttuurin luomista.
- Terkkuja!
- En osaa mieltää, että museot edustaisivat pelkästään kulttuurihyvinvointialaa. Tämän vuoksi oli hankala vastata osaan kysymyksistä.

- Kiitos (korona)apurahoistanne. Kiitos alan keskustelun ylläpitämisestä ja tekijätapaamisista ym.
- Me tekijät tiedetään ja tunnetaan taiteen merkitys ihmisyydelle, voisko sen saada edes hoivan ja ruokatarpeiden ja seinien & kattorakenteiden rinnalle tasaveroiseksi tarpeeksi?
- Kiitoksia, oli mielekästä vastata.
- Hyvä kysely.
- Hyvä kysely! Ihan jo siksi että olitte yhdistäneet TOO ja Kulttuurihyvinvointikentän. Kiitos! Kiinnostaa vastauskooste jo nyt.
- Tää kysely sopi huonosti mun tilanteeseen kun opetan oppilaitoksessa missä on monia eri aloja ja pyrin rakentamaan yhteistyömalleja ja esimerkkiä opiskelijoille työelämään.
- Tärkeä aihe! Mielenkiintoista nähdä tuloksia, ja kysely ajoittuu osuvaan aikaan.
- Resursseja Too- verkostolle jotta verkosto ei katoa.
- Taike + muut täytyy tuoda asiansa esille, luoda verkostoja, yksin ei pärjää, paljon on Taike tehnyt mutta vielä on paljon tekemistä, yhteisöllisyyden lisäämistä, tutustua vaikka muihin tekijöihin ja muissa maissa, miten asiat siellä hoituvat, kansanvälinen yhteistyö tärkeää, taiteilijat pystyvät siihen, vaikka poliitikot eivät pystykään.
- Minusta tässä kyselyssä on hankala asenteellisuus, kokoomuslaisuus, piilotekstinä. En näe taidetta myytävänä palvelutuotteena vaan yhteiskunnallisena asiana.
- Haastavaa vastata, kun on moninaisia rooleja ja tehtäviä sekä laaja toimintakenttä.
- Tarvitsemme edes vähän pysyvää rahoitusta yhteistyön koordinointiin ja alan kehittämisen alueille!
- Hyvä kysely!
- Kannattaisi miettiä oman tai muun rahoituksen vaatimusta esimerkiksi sellaisissa hankkeissa, joissa yleishyödyllisyys on suuri, mutta muuta rahoitusta vähän. Esimerkiksi edustamani yhdistyksen toimivaksi ja tarpeelliseksi todettu maahanmuuttajien ja kantaväestön integrointiin paikallisyhteisössä keskittyvä hanke saa huonosti rahoitusta yhdistyksen pienen muun rahoituksen takia.
- Vastaukseni hieman huonosti istuivat kyselyn rakenteeseen. Toiminta varsinaisen too-toiminnan sivussa, toki juuri siellä, missä potentiaalia on.
- Toivoisin että pieniä, aktiivisia kulttuurihyvinvointityössä tekeviä yhdistyksiä/tahoja tuotaisiin enemmän esille. Pienissä kunnissa toimivat yhdistykset ovat pitkään vastanneet kulttuurin tuottamisesta ilmaiseksi ja kunta säästää tässä suunnattoman määrän rahaa. Yhdistysväki vanhenee ja uusia ihmisiä on hankala saada toimintaan mukaan. Yhdistyksen velvollisuudet ja vastuu kasvaa koko ajan, mutta avustukset ovat tehtyyn työhön nähden todella pieniä.

- Mietin että ehkä nämä yhdistystä koskevat tiedot olisi voinut kysyä yhdistykseltä suoraan, nyt mentiin nimittäin vähän mutua tuntumalla ja olisi voinut taiteilijalta kysyä omista verkostoista ja yhdistyksiä lähestyä heidän tilastojen kautta.

- Hyvää työtä!

- Hyvä ja tärkeä kysely, kiitos! Korona-aika ei tee sille ihan oikeutta, mutta antanee jotain osviittaa.

Parhaimmillaan liikevaihtomme on ollut noin 300t. ilman ulkopuolista tukea tai rahoitusta eli omalla toiminnallamme asiakastyössä olemme kaiken ansainneet. Olen siitä ylpeä. Tällä halusin kertoa sen, että kaikki on mahdollista. Uskon täysin tähän alaan vieläkin. Olimme ennen koronaa todella lähellä isoa läpimurtoa, mutta luonto puuttui peliin. ---- Nyt asiakkaat ovat palanneet ja tulevaisuus näyttää taas valoisalta.

Olen työllistänyt itseni täysin vuodesta 2001 alkaen ja 2010 alkaen yrittäjänä ilman yhtäkään työttömyyspäivää. Olen yrittäjä, en lannistu.

- Too- verkoston merkitys on suurempi kuin nyt luullaankaan, sen voima tulee olemaan merkittävämpi päivä päivältä. Hienoa, että se on syntynyt. Ihmisillä on kova halu päästä näkemään ja tulla kuulluksi. Tämä on siinäkin hyvä väylä, mutta nyt olisi jo aitojen kohtaamisten vuoro ja niille mahdollisuuksia. Kun ihmisen edestä otetaan olettamuksien hunttu pois, alta voi tulla esiin uusia yhteistyökumppaneita, ideoita, synergioita ja elintärkeitä törmäämisiä. Ihanaa syksyä ja energistä voimaa huipputekijöille sinne!
- Hienoa, että tuette rakenteita ja toimijoita, jotka tukevat välittäjä rakenteiden syntymistä TOO-kentällä! :)
- Älkää unohtako meitä, vaikka työmme ei ole samalla tavalla taiteellista kuin perinteisesti ajatellaan. Minä olen aina kokenut, etteivät avustukset jotenkin kuulu minulle, mutta että taiteilijana elämäntehtäväni on silti tehdä maailmaa paremmaksi hitunen kerrallaan. Väyläksi on sitten lutviutunut työelämän parantaminen.
- Kiitos työstä, mitä teette. Alan monitaiteisuus ja soveltava taide kehittyi ja laajenee kuitenkin koko ajan.
- Hyvä kysely tätä lisää - hienoa työtä kiitos!
- Notkeammat apurahahakemukset, jos ansiokasta (en tiedä miten mitattaisiin) työtä taiteen parissa esim. 10-15 vuotta, niin joku säännöllinen korvaus / palkka automaattisesti etenkin freekentän toimijoille?
- En saanut kyselyä mitään reittiä. Löysin sen vahingossa. Kyselystä viestiminen ei ole onnistunut.
- Kiitos! Teette hyvää työtä.
- Kiitos, hyvä kyselyn kohde.